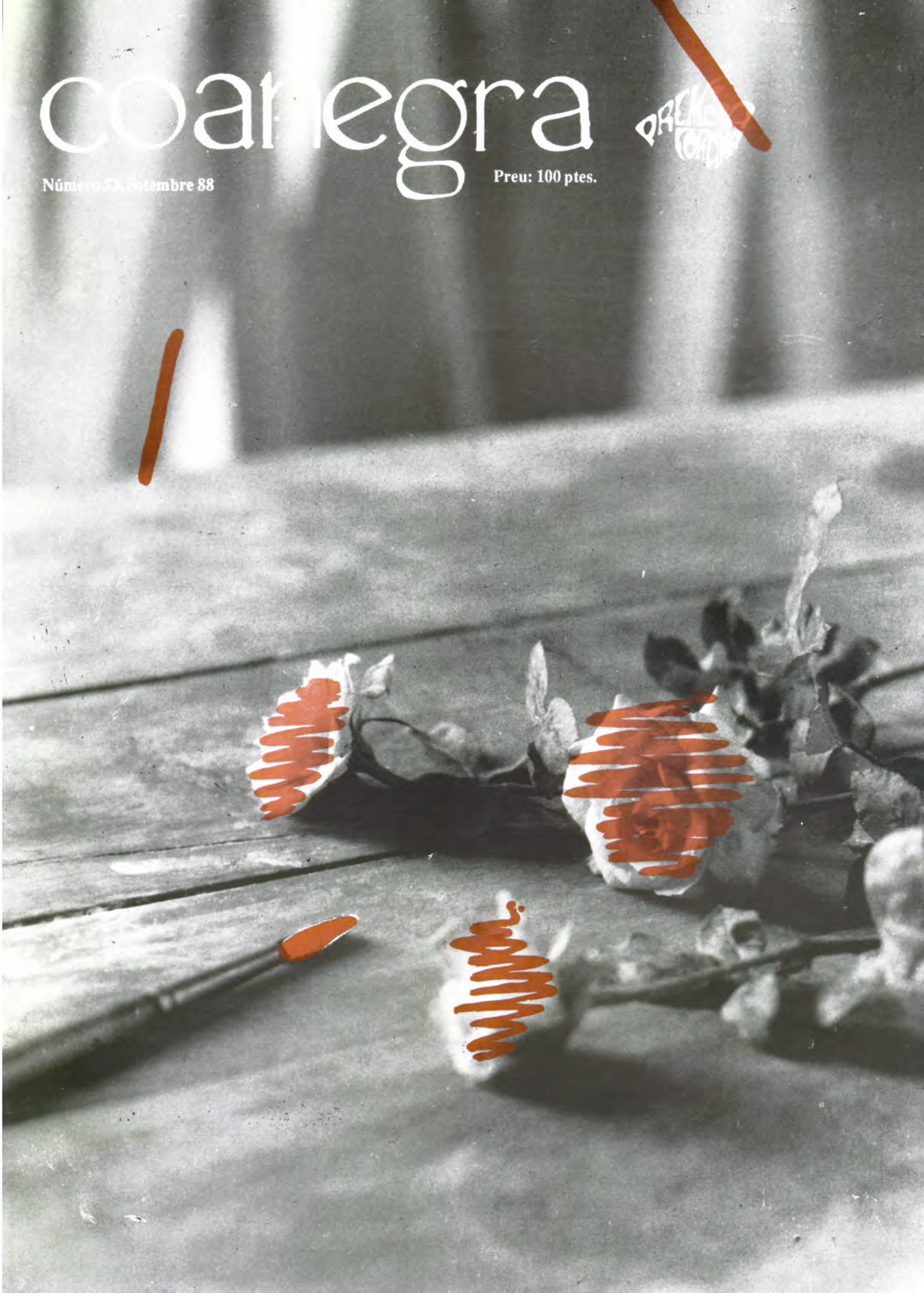

coamegra

Número 53, Setembre 88

Preu: 100 ptes.

PREU
100 ptes.

PUNT I MODA els informa:

Després de les vacances hem tornat a
obrir amb el fil d'hivern pels nostres clients
Totes les marques i tots els colors

I recordau que seguim oferint els
nostres serveis de puntilles i jerseis fets
a mà i a mida.

I a més,
un gran sortit de calces:
espuma, seda
atrevides, clàssiques...

De tots colors i preus.
De 150 fins a 2.000 pts.

Fins aviat

coanegra

**PUBLICACIÓ
DE L'O.C.B.
DE SANTA MARIA
DEL CAMÍ**

DEPÓSIT LEGAL
P.M. 381-1981

EDITA
Obra Cultural Balear
De Santa Maria del Camí

EQUIP DE REDACCIÓ

Bernat Calafat
Pere Josep Calafat
Magdalena Canyelles
Ramón Canyelles
Mateu Morro
Rafel Pizà
Joan Serra
Mateu Vich

COL·LABOREN

Maria Amengual
Carles Barcelona
Andreu Bestart
F. Capó
Antoni-Lluc Ferrer
Tomeu Grau
Xisco Grimait
Antònia Soler

PORTADA

Fotografia de Rafel Pizà

REDACCIÓ, ADMINISTRACIÓ I PUBLICITAT

Aicalde Bartomeu Simonet, 5
07320 Santa Maria del Camí

IMPRESA A

Informacions Llevant S.A.
Passeig Ferrocarril, 1
Tel. 55 03 28, Manacor

Els articles firmats en aquesta revista sols expressen l'opinió dels seus autors.

EDITORIAL

UN MOMENT CRÍTIC PER LA NOSTRA LLENGUA

Des del primer número d'aquesta revista hem proclamat que estàvem al costat de la llengua que des de fa prop de 800 anys es parla en aquestes illes. No ha estat la nostra única preocupació, no hem volgut mai que fos un tema obsessiu, que ens impedís veure altres coses importants de la vida d'aquest poble, però indubtablement ha estat una qüestió que ens ha preocupat. La nostra vida col·lectiva, el nostre futur com a poble, com a ciutadans units per una història, un present i un futur comú, va lligada al fet de disposar d'un instrument de comunicació i de cultura, que ens és propi, i que ha conformat la vida dels mallorquins que ens han precedit: **la llengua catalana, única llengua pròpia de les Illes Balears, de València, i de Catalunya.**

Estimar i defensar la nostra llengua no està barallat en estimar, respectar i conèixer les altres llengües. Res tenim contra el castellà, contra el francès, o contra cap altre idioma. Ben al contrari tots els idiomes són portadors de cultura. Com més en sapiguem millor. No volem imposar la nostra llengua fora de la nostra terra, tan sols volem que sigui respectada a ca nostra, és la llengua.

Aquesta llengua rica, plena de matisos, apta per a totes les tasques, per l'alta cultura, per la investigació, per la conversa, per expressar l'afecte, l'odi, l'enyorrança, l'amor, per jugar, per escriure, per pregar, pel lleure i pel treball. La llengua de Jaume I, de Ramon Llull, d'en Tià de Sa Real, de Pau Casals, d'en Joanot Colom, del Pare Serra, d'en Llorenç Villalonga, d'en Balte d'Algaida i d'es Mascle Ros, de Mossèn Alcover, de Ramon de Penyaforat, d'en Planiol i d'en Joan Miró. La nostra llengua maltractada tantes vegades, llengua de tot un poble condemnada a la mort per un poder foraster, llengua proscriu, engegada de les escoles, insultada, abandonada pels fills indignes, que se n'avergonyeixen de parlar-la. Aquesta llengua volem que visqui.

Ara les enquestes ens diuen que la llengua d'aquesta terra està en retrocés, que la majoria d'al·lots de Palma ja sols parlen en castellà, i que en general per totes les Illes Balears els joves tendeixen a parlar en castellà. En una paraula, la llengua que ens llegaren els nostres pares és en un clar camí de desaparició. Això diuen les enquestes. No és cap exageració. El moment és crític.

El temps és or. Quan aquestes fornades de jovenets castellanitzats, en un termini de 10-25 anys, es casin i originin noves famílies, la reducció del nombre de catalanoparlants serà encara molt més grossa. Sobretot perquè molts de mallorquins adopten la llengua castellana per a formar i educar els infants. La nostra llengua pot tenir un futur, però sols si els mallorquins som molt conscient de la seva importància. Sols si som molt conscients que no l'hem d'abandonar mai. L'única manera de fer que se senti la necessitat d'aprendre el mallorquí és que a Mallorca sigui la llengua normal, la llengua del carrer, de la botiga, de l'escola i de la feina. No és vera que sigui mala educació parlar la nostra llengua davant persones que no la saben parlar, perquè quasi sempre aquestes persones ens entenen. En parlar amb gent que fa molts d'anys que viu a Mallorca no hem d'abandonar mai la llengua de Mallorca. Aquest és un principi bàsic: a Mallorca s'ha de poder viure en mallorquí, en tot i per tot.

La situació del català és la d'un malalt que fa els darrers: en aquests casos els remeis s'han de donar aviat. Per això aquests que diuen «hem d'anar poc a poc», «el mallorquí no es pot imposar, el seu ensenyament hauria de ser voluntari», i altres bajanades, el que volen en el fons és la desaparició definitiva de la nostra parla.

Es de primera necessitat que l'ensenyament sigui EN català, les classes, els llibres, tot. Que els al·lots aprenguin a expressar-se en la llengua pròpia d'aquestes illes. Aquesta és una exigència que ha de fer tot pare conscient: que l'escola no sigui un lloc de castellanització. Que l'escola fomenti la coneixença i l'estimació de la nostra història, de la nostra geografia i de la nostra cultura. Sols a partir d'aquí podran conèixer i estimar les altres terres del món.

Hi som a temps, encara no està tot perdut. Però hem de fer via. La llengua de Mallorca ha estat molt malmenada. Parlem i escriguem sempre la nostra llengua. El futur depèn de nosaltres, tan sols de nosaltres.

CARROSSES. COM SEMPRE RECORDANT L'AHIR

El diumenge dia 4 molta de gent sortí al carrer per a gaudir de la cavalcada de les carrosses que veinats de la vila realitzen per donar més vistositat a la festa i per a participar al concurs. Com cada any la majoria de carrosses era de tema folklòric de l'aimada antigor, d'una Mallorca tradicional que ja ha deixat d'existir. Només destacaven la tercera edat amb una carrossa amb lemes humorístics, S'escoleta amb l'escinificació del pecat original i Migjorn per la gràcia de l'escinificació de la Residència. Les tres eren originals i sortien del botador, del tipisme. Les altres molt ben fetes i acurades en el vestuari i la construcció, però sempre recordant

l'ahir, l'enyorança d'era un temps. Pentura caldria fer unes bases de carrosses de la mallorca/preturística i pagesa. Els premiats foren, 1er: S'Hort de Ca'n Cerdó -que anirà a la cavalcada de la Beata a Palma-, 2on: Ca's Metge Rei del grup Migjorn -carrossa força original, amb molts de nins disfressats i que representaven una residència ja en funcionament-, 3er: «Burballes i fideus» d'un grup de veinats del carrer d'es Pou. Els altres participants foren, carrossa de la tercera edat, «El paradís» de S'escoleta, «El procés de sa llana», de Son Cosset, «Vetlada de brodar i cosir» de Sa Vileta. També desfilaren alguns carros engalanats i uns nins manant un ponei.

Les carrosses que obtengueren els tres primers premis.

**CAIXA DE BALEARS
"SA NOSTRA"**

magatzem de materials de construcció

GAMUNDI

Gabriel Mesquida, 1 - Tel. 62 02 30

EL CONCURS D'ESTELS

COLOR I PARTICIPACIÓ

De tots els actes de les passades festes de Santa Maria del Camí hauríem de remarcar-ne dos que es destaquen pel fet d'haver recuperat formes tradicionals de festa, que en els darrers anys havien quedat en el record, i que a la vegada constitueixen dues manifestacions de considerable participació popular. Es tracta del concurs d'estels i de la vetlada de jocs infantils, organitzats tots dos per la papereria Galop.

Pos se devien imaginar en Toni Capó (l'amo de Galop), en Toni Crespí i en Joan Toni Salvà que quan tramaren d'organitzar un concurs d'estels trobarien tan favorable acollida com es va demostrar. La veritat és que hi invertiren molt d'esforços, i sobretot que feren una bona campanya publicitària. El resultat va ser la plena recuperació d'una tradició que havia mort fa més de deu anys, i que començà a revisar amb el modest concurs d'estels de les festes de juliol.

L'èxit de la iniciativa va ser innegable, de tal manera que aconseguiren un centenar d'inscripcions i més de trenta trofeus. Així, el capvespre de dia 3 de setembre Ca n'Andria era una festa de gent i color. Començà l'entretengut horabaixa amb unes interessants demostracions d'aeromodelisme que varen tenir tothom amb el cap girat per amunt i el coll en constants contorsions, i que tothom va agrair i aplaudir, ja que va ser un espectacle molt poc habitual, que molts no havíem vist mai. Just després, més de vuitanta estels varen enfil·lar pel cel santamarià, en cinc tongades, ja que tots plegats hagués estat impossible. N'hi va haver per tots els gusts: bacallans, botes, i sobretot estrelles; també poguerem veure algunes caieres magestoses i altres artefactes voladors de formes insòlites.

En definitiva, va ser una festa on tothom participà, petits i grans, i on tot va ser alegria... fins que arribà l'hora de donar premis. Sempre n'hi ha d'haver que no saben perdre. Són aquesta casta de gent que està convençuda que el seu propi estel és millor, més bell, més ben fet i millor volador que els dels altres. Si després no els toca premi tot són cares llargues i destralejades (i això que hi hagué una medalla per a cada estel concursant). Tots sabem que darrera cada estel hi ha hores de feina, i sobretot molt d'amor i ganes; i el fet de fer-lo volar i que tothom el pugui veure i admirar hauria de ser el millor premi a que pugui aspirar qualsevol que construeixi un estel. Massa feina i dificultats

L'estel de «Ca'n Soberano» fou sense dubte un dels més espectaculars.

va tenir el jurat (que per cert, era prou heterogeni com per allunyar sospites de favoritisme), com per encara fer mala cara per no res. La dítexosa competitivitat sempre ens ha de donar la nota negativa! Però vaja, deixant de banda aquest detall, podem dir que tot va anar d'allò més bé. Per cert que els organitzadors d'aquest concurs i de la vetlada infantil volen agrair a través de les pàgines de Coanegra la bona acollida i les nombroses col·laboracions de què han estat objecte. Així ho feim constar.

L'altre acte de què volíem fer menció en aquesta ressenya és la vetlada de jocs infantils. Per una vegada no hem de dir que els trobarem a faltar d'unes festes, i ja era ben hora. A la fi una altra vegada els al·lots de Santa Maria varen poder disfrutar de jocs tan coneguts, tan senzills i a la vegada tan entretinguts com són les cucanyes, menjar poma amb les mans fermades i xocolata amb els ulls tapats, carreres de sacs o estirar corda. Va ser una vetlada agradable i el temps passà volant. Ja era ben tard quan es va tancar la festa amb la porcella ensabonada. Finalitzà la vetlada i les festes amb unes paraules del rector.

Viver HORTUS

La major exposició de Mallorca
de plantes ornamentals

Camí de Coanegra s/n. - Tel. 62 02 79

ART A LES FESTES

Aquestes festes de Santa Maria del Camí han oferit dues interessants exposicions d'art: pintura i ceràmica.

JOAN ARTIGUES: UN NOU CAMÍ

En Joan Artigues oferí al públic santamarier una exposició de la seva darrera producció pictòrica, sota el títol «Pin-tat a Santa Maria». Al mateix temps Joan edità amb el suport de l'Ajuntament de Santa Maria un catàleg molt acurat, on hi havia reproduïts uns quants de quadres a tot color, una introducció de Josep Capó, poemes d'Antònia Canyelles i de Miquel Artigues (germà de Joan, que als seus 16 anys ha publicat un emotiu poema), fotografies de Llorenç Frontera.

Joan és un pintor dinàmic, contradictori, dialèctic i en canvi continuu, en una mena de lluita entra el dibuix, el color, la tela, els materials, i els seus sentiments. La nova obra de Joan, és expressiva, més violenta, amb dibuixos trencats i moltes textures i incorporacions de materials a les teles que transpuen els seus pensaments i emocions.

D'altra part l'exposició gaudí d'un nombrós públic, i d'un alt índex de venda de quadres.

MARIA CANYELLES I LUCRÈCIA OLLER: FANG

Dues joves a un local petit i poc apropiat per exposicions

Maria Canyelles i Lucrècia Oller, vora les seves obres.

mostraren per primer cop a Santa Maria la seva producció ceramística. Es tracta de la santamariera Maria Canyelles -el seu pare té la teulera de la vileta- i la seva amiga Lucrècia Oller -ciudadana que ja exposà a LLucmajor-. Ambdues han realitzat estudis a l'Escola d'Arts i Oficis de Palma.

Tant Canyelles com Oller oferiren una mostra de la seva producció ceràmica, sobretot caracteritzada per la utilització d'esmalts foscos i vernissos, des de gerres i gerros a plaques esmaltades. Molt de públic i bona venda d'aquestes ceramistes. Sols citar que el reduït espai de què disposaren a Ca'n Sanxo, impedí donar un major resalt a la mostra.

Un dels quadres de l'exposició de Joan Artigues, que té per títol «Caçador Furtiu»

RENAULT

MARTI CANYELLES FERRANDO

SERVEI OFICIAL
C/. Bernat de Sta. Eugènia, 71
Tel. 62 06 74
SANTA MARIA DEL CAMI

Sa Perxa

tota casta d' embotits,
formatges i patés

Tel. 62 11 17

FESTES DE SON FANGO

Aprofitant la festa de San Bernat, el dia 20 i 21 d'Agost es celebraren les Festes de Son Fango, cal recordar que fa uns quinze anys ja se celebraren, de segur que algun s'enrecordarà ja que per aquells anys emportaren a Joan Pardo.

Enguany un grup de jovenets encapçalats per Antònia Pizà (Pessiga), coneguda pel seu bon humor i sempre disposada a ajudar o fer bauxa perquè la gent s'ho passi bé, sembla que parlaren de reviscolar la festa, i fou dit i fet.

Li deman a Antònia d'on sorgí la idea, ens diu d'una part de gent de la mateixa comissió de les caperutxes i carrosses, i que ha estat una experiència més.

Enguany les festes consistiren en un Ball de Bot a càrrec de Tanys Novells, i n'Antònia destaca la seva participació completament desinteressada, i que els hi hagués agradat convidar al grup de na Margalida Mateu, però trobaren que era massa gent i decidiren que els convidaran l'any vinent. El diumenge matí les clàssiques corregudes de «joies» i el vespre comèdia amb el grup de Son Ferriol amb l'obra «Mon pare és un bon partit».

També afegeix Antònia, que malgrat les ajudes no han estat massa grosses, es va fer el possible. Les cases comercials aportaren el seu gra d'arena, i molts de veinats no directament de la comissió de festa s'arromangaren per ajudar. L'Ajuntament únicament els proporcionà el cadafal i la corrent. Quan li deman per les despeses, respon més o menys hem emparat, sense contar la feina feta i la gent que ha participat desinteressadament.

MAC

VINS RUBI
ELABORACIÓ PRÒPIA

Celler:

Bartomeu Simonet, 4 - Tel. 62 00 68

BARTOMEU CANYELLES, S.A.

Destil.leries

SANTA MARIA

Palo Resolis - Herbes Foc i Fum

Rei Sanç, 3 - Tel. 62 01 66

7ª Anada de la Vila a Lluc a peu

409 PARTICIPANTS, SOBRETOT JOVENETS

El passat dissabte 6 d'agost, sonaren els coets convidant a festa, convidant a la gresca d'una nit de bona lluna, d'una nit d'asfalt, síndries, peres i de caminar tira a tira fins arribar a Lluc.

El grup que conforma l'Organització Ca'n Beia, ha engegat per setèima vegada la peregrinació a Lluc, tradició antiquíssima dels mallorquins. En Montserrat, un poc el cap pare d'aquest grup de santamariers que amb molta dedicació i ganes fan possible aquesta eixida anual -a més de la de l'Ermita el diumenge de l'Àngel- ens comentava que enguany ha participat molta de gent y sobretot gent joveneta, dels 10 als 16 anys majoritàriament, amb nul.la presència de joves y escassa participació d'adults. D'alguna manera la marxa es caracteritzà per la normalitat, sense cap tipus d'incident, i comptaren amb la col.laboració dels radioafecionats santamariers que permetien una comunicació entre els diferents punts de la llarga cadena de marxaires.

Com cada any hi hagué una mica de festa a la Plaça de la Vila, que consistí en Ball de Bot a cura de Tanys Novells i una estona de gloses amb gent de Pòrtol i Sa Pobla, els pertinents discursos del Batle i Rector, també debutaren la Cola de Xeremiers Andreu Comes «Daví» i Antoni Marcé «Xisples».

Pel que fa a les despeses, l'Ajuntament s'encarregà dels autocars que retornen els marxaires, les cases comercials fan aportacions econòmiques, i encara tenen pendent un ajut del Consell Insular de Mallorca.

Cal dir que enguany celebrà la missa al Monestiri de Lluc el capellà santamarier Miquel Parets, actualment missioner al Perú.

Montserrat afegí unes paraules d'agraïment a totes les cases comercials que ajuden, a la gent que col.labora i als participants.

B.C.

Fusteria

Martorell

Taller:

Bartomeu Pasqual

Tenda:

Carrer Llarg, 89

EN POQUES PARAULES

MIQUEL DOLÇ I LA GRAN ENCICLOPÈDIA DE MALLORCA

El traductor i poeta santamarier resident a Madrid Dr. Miquel Dolç és el Director General de la Gran Enciclopèdia de Mallorca que prest s'editarà com a suplement del setmanari **Brisas**. L'obra concebuda com un gran diccionari al qual hi haurà totes les acepcions que facin referència a Mallorca, serà editada amb el suport del Consell Insular de Mallorca i la Banca March. Miquel Dolç dirigirà a un gran grup d'especialistes i col.laboradors que redactaran les entrades.

SÀHARA: EL DRET DE SOBREVIVRE

Aquest era el lema de la campanya d'ajut al poble saharau que organitzà l'Associació d'Amics del Poble Saharau de les Illes Balears.

Fins al 20 d'Agost es demanava que la gent aportàs llunes de sardines i litres d'oli, i es triaren aquests aliments ja que són els que menys variacions tenen per motius de temperatura, no oblidem que el Sàhara supera els 45 graus. A Santa Maria, a instàncies del PSM, L'Ajuntament recollí alguns litres d'oli i mitja dotzena de llunes de sardines, poca gent, doncs, col.labora amb aquest poble oprimint.

MIGJORN I L'ESPLAI

El grup d'esplai Migjorn iniciarà el proper dia 1 d'octubre les activitats de lleure d'aquest curs 88/89, les activitats d'esplai pels nins i nines que estiguin interessats es tendran lloc tots els dissabtes a partir de les quatre de l'horabaixa a l'Edifici Municipal.

FEVE PER ESCOLARS

Els Ferrocarrils de Mallorca-FEVE han iniciat una campanya de transport per als escolars de la Comarca d'Inca, a la qual hi entra Santa Maria. Aquesta campanya ofereix per 3.000 mensuals el transport amb tren fins a Inca, i de l'estació fins a l'escola de tots els escolars santamariers que acudeixen a les escoles inquieres. A més a més, la targeta escolar podrà ser utilitzada gratuïtament els caps de setmana. Per aconseguir aquest avantatge cal formalitzar el carnet amb fotografies a l'estació de FEVE de Palma.

distribuidora

ARTINET

- Articles de neteja
- Productes per a piscines

Plaça Can Orell, 12 - Tel. 62 07 18

Al centre, Miquel Dolç; acompanyat de Joan Torres (Banca March) i Alfonso Salgado, conseller de cultura del C.I.M.

ÈXIT DEL CURSET DE NATACIÓ

Fou un divertit fi de curs el que es celebrà a la piscina municipal el passat mes d'Agost.

La nota espectacular l'oferiren un grup de jovenetes de Calvià que feren una demostració de ballet aquàtic. Després per categories -identificades per cintes de colors- els alumnes feren una demostració del que havien après des de Bebés fins a al.lots grans. Després de la demostració, la piscina quedà plena de nins i nines que nadaven a les totes. Llavors una petita competició, acabant en una entrega de medalles i trofeus a tots els participants, nins i nines que han après un poc més a ser com els peixos dins l'aigua.

MORÍ SOR LEONOR MUÑOZ

Leonora Muñoz Martínez.

El passat 29 d'Agost succeí un lamentable accident de Trànsit que acabà amb la vida de la germana de la caritat Sor Leonor Muñoz Martínez. Sor Leonor amb altres germanes circulava per la carretera de Cala Ratjada a Sineu -ella estava destinada al convent d'aquest poble- quan la valla lateral

d'un camió es va desprendre sobre el citroën 2 CV que ella conduïa. El conductor del camió fugí i no auxilià a les accidentades. Sor Leonor fou ingressada a Son Dureta a l'UCI, poc després morí per traumatisme craneal. Les altres germanes quedaren ingressades amb ferides lleus.

Sor Leonor va nèixer el dia 11 de gener de 1936 a Lorca, però ja feia molts d'anys que estava per Mallorca, on impartí ensenyança a nins i joves, va estar al Convent de Monges de Santa Maria, on venia sovint ja que hi viu el seu pare i demés familiars seus.

CARTES

I VOLTROS QUE PENSAU, JOVES?

Acab de rellegir l'editorial del pasat número i pens que és necessari aclarir unes quantes qüestions, perquè sino, fins i tot voltres vos ho creureu a això que deis.

Se'm fa difícil pensar que els que ho heu escrit sigueu tant joves com dels que parlau. L'escrit reflecteix una falta de contacte amb altra gent jove.

No és la meva intenció fer un anàlisi de com i per què actuam d'una o altra manera els joves d'ara. Això no es pot resoldre amb unes ratlles, com es pretenia a la revista anterior.

Quan afirmau que els joves estem dominats per la desgana i el desinte-

rés, ¿no pensau que, tal vegada, les seves ganes i el seu interès estan abocats en altres centres, diferents als de les altres generacions, però que existeixen?

«Cal ésser moderns o postmoderns», per què? Qui ho diu? Aquesta frase em recorda un programa de televisió dedicat als diferents grups de joves que, segons ells, teniem dins la nostra societat i, ¿Creureu que en cap moment es varen referir a un grup de joves ben nombrós que és el dels joves normals i no tan corrents? Aquests també tenen molt que dir. Endemés, normals, moderns, post-

moderns, «pijos», rockers, punkies, oscuros,... dins cada modalitat n'hi ha de tot color.

La publicitat, la publicitat ha manejat sempre als joves de tots els temps i no sols als joves sino a gent de tota edat. No crec que els «hippies» i la joventut d'altres dècades estiguessin menys marcats per la publicitat i per les modes que aquesta, en certa manera, imposa. El que passa és que els temps una vegada passats sempre pareixen millors. Però noltres, tant com ells, tenim ben clar fins a on ens em de deixar dur per la publicitat. Ara i sempre la publicitat només neutralitza a persones neutres.

Encara reconeixent que els joves d'avui som un poc apàtics, heu d'ésser conscients de que no és fàcil mantenir la il·lusió en el moment ens ha tocat viure, ens donen carabasses per tot. Voltres voldrieu que en lloc de callar ens rebel·lassim, però, ¿què creis que podem fer davant la crisi de tota una societat? El vostre, tampoc ha estat un camí de roses i encara en patiu les conseqüències, així i tot, quan vareu ésser un poquet més joves aquesta situació no era tan palpable i hi cabia una mica d'esperança, la suficient per sentir-vos motivats.

Tot i amb això, no penseu com s'ha sentit tant darrerament que els joves passam de tot, és una teoria poc fiable. No tot són «whiskys» ni joves «que es graten la panxa». Tenim idees pròpies, uns objectius per quals lluitam i coses bones que aportar. Possiblement aconseguiríem més de noltres si abans de reprendre-nos ens comprenguéssiu i animéssiu.

A.S.R.

FONER

**MINYÓ
INFANT
ESPORT**

Plaça dels Hostals, 13 i 15

Tel. 62 00 48

SANTA MARIA DEL CAMÍ

**GRAN ASSORTIT DE
ROBA PER A GENT GRAN**

Serveis
J.G. Oliver

**FONTANERIA - CALEFACCIÓ
PISCINES - ESTUFES**

C/. Bernat de Sta. Eugènia, 86
Tel. 62 12 64 - Particular 62 13 34

ELS NINS DEL SÀHARA VENGUEREN A SANTA MARIA

El passat 14 de setembre un grup d'una trentena de nins i nines del Sàhara Occidental, acompanyats dels seus mestres i per uns quants membres de l'Associació d'Amics del Sàhara es varen aturar a la nostra vila per visitar el taller de la ceràmica de Can Bernat.

Aquesta va ser una més de moltes visites i excursions que aquests al.lots i al.lotes han fet durant el mes de vacances que han passat a Mallorca, convidats per l'Associació d'Amics del Sàhara, que ha fet feina tot l'any per fer possible que els petits saharauis passassin una estància agradable a la nostra illa, lluny de la guerra i de les privacions del desert. L'Associació ha rebut un ajut molt important del Govern Balear i de moltes institucions i empreses privades per poder fer realitat el seu projecte.

Durant la visita pogueren seguir d'aprop el procés de fabricació de la ceràmica popular mallorquina; i fins i tot alguns d'ells, entre les rialles de tots, es varen seure al torn per tocar el fang amb les mans i intentar fer alguna peça. Va ser una visita breu, però instructiva i plena de bon humor, a la qual no hi faltà la brusca, que no va deixar de ser un al·licient més per els al.lots del Sàhara, poc avesats a veure caure aigua del cel.

Dos dies més tard aquests nins i nines s'en tornaren cap a ca seva, enmig del desert. El seu país, el Sàhara Occidental, situat al sud del Marroc i prop de les Illes Canàries, va estat colonitzat durant quasi un segle pels espanyols,

que en tragueren profit sobretot amb la pesca i l'extracció de minerals. Encara en temps de la dictadura de Franco, a 1975, el govern d'Espanya abandonà el Sàhara en mans dels governs de Marroc i Mauritània, després de deixar la població saharauí desarmada davant l'exèrcit marroquí, que va ocupar el territori del Sàhara amb ordres d'exterminar la població. Els que pogueren fugir s'instal·laren a la frontera d'Algèria, a la regió de Tinduf, precisament d'allà on han vengut els al.lots que han visitat Mallorca.

Mentre l'Exèrcit d'Alliberament lluita contra els marroquins als territoris ocupats, la població civil organitza la seva vida als campaments de refugiats de Tinduf, en el més inhòspit desert. L'alimentació, la roba, els medicaments... procedeixen fonamentalment de l'ajuda internacional. Però a pesar de les dures condicions de vida, els saharauis demostren que són un poble amb energia participant en l'organització dels campaments, construint hospitals, fent campanyes d'alfabetització d'adults, creant escoles pels seus nins, fent pous i conrant la terra àrida del desert. Mentrestant mantenen viva l'esperança de tornar veure les terres i costes del seu país, i poder viure en pau a la terra que sempre va ser la seva. Aquest és el missatge de pau que els saharauis fan arribar allà on poden, i que des de les pàgines de la nostra revista volem ajudar a escampar.

M.V.

L'AJUNTAMENT INFORMA!

ARTESANIA

S'Informa a tots els artesans santamariers que vulguin participar a la Fira d'Artesania Balear 88 que es celebrarà el proper desembre al recinte firal d'Ifebal, que poden informar-se a les oficines municipals de la Casa de la Vila.

L'Ajuntament de Santa Maria del Camí organitza un stand a Baleart, al qual hi poden participar tots els artesans del poble.

Ajuntament de Santa Maria del Camí

NOTÍCIES DE CAS METGE REI

Els treballs de la Comissió formada per membres de l'Ajuntament, de l'Associació de la 3ª edat, el rector, i de l'entusiasta grup integrat entre altres per Joan Feliu, Joan de Son Dolç i Rafel Adrover, segueixen endavant.

S'ha fet neta la casa i el pis. S'han estalonat les bigues, per evitar l'esfondrament del pis. Els mobles de ciutat s'han duit a la casa de la Plaça de la Vila. S'ha fet l'inventari complet dels béns (mobles, adreços, quadros, etc.). Ara la intenció de la Comissió és de procedir a una segona subhasta (la primera va esser de les joies) dels quadros, mobles i adreços. S'ha pogut comprovar que hi ha mobles antics, quadros, peces de vaixel·la, etc. de gran bellesa, i qualche peça quasi de museu per la seva antigalla.

No hi ha dubte que aquesta subhasta-venda significarà un nou èxit i es recaptaran molts de doblers. Es projecta fer una exposició de les peces i objectes a Cas Metge Rei, i que la gent durant una setmana hi pugui passar i veure les coses. Els preus inicials seran fixats per la valoració d'experts en mobles vells i antiquaris. Ara tots tndrem l'oportunitat d'adquirir peces interessantíssimes de porcel·lana, mobles, etc. i a la vegada contribuir a una obra de gran interès pel poble.

Segons manifestacions de l'apotecari de Santa Maria, Joan Feliu, el tema de la residència no s'ha de deixar refredar, ja que s'ha fet una donació molt important al poble, i no es pot deixar perdre aquesta oportunitat. S'ha de tenir en compte que si d'aquí a quatre anys no s'han començat les obres el poble perdrà la donació, que tornarà a la parròquia. En el parer de Joan Feliu el poble de Santa Maria fins ara ha demostrat un gran interès perquè la residència arribi a bon port, i no es poden defraudar aquestes il·lusions. Per això fa falta la participació de tothom.

Cada mes s'informarà a través de COANEGRA o a través d'altres recursos al poble del que s'està fent, i de l'estat dels comptes, ingressos i despeses. Totes les persones que vulguin ajudar es poden dirigir a qualsevol dels membres de la Comissió.

Els projectes són de vendre en subhasta pública les finques de Marratxí, Algaida i el pis de Palma. Cercar el finançament necessari de les institucions públiques. Constituir definitiva-

ment el Patronat. I resoldre el tema, un poc difícil, de les característiques de l'edifici que s'ha de construir, i poder encarregar un projecte. Perquè sense projecte no hi pot haver obra.

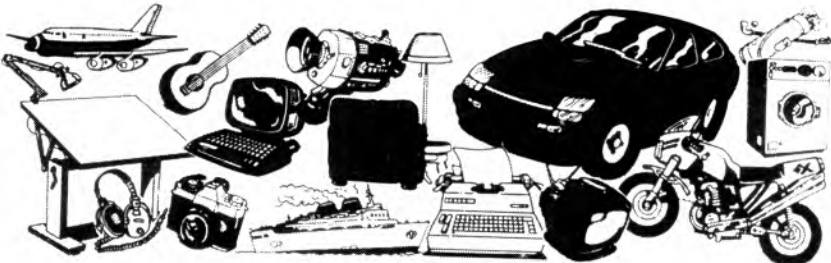
Realment hi ha molts de projectes i molta feina. Cal que ningú es desanimi, perquè tot això sempre anirà en

benefici del poble de Santa Maria. El poble vol la residència, i la donació és per una residència, si a més es pot aprofitar l'edifici antic es poden aconseguir altres instal·lacions pel poble (biblioteca, local de la tercera edat o casa de cultura). No hem de deixar perdre aquesta oportunitat.

Dit i Fet.

CRÈDIT RÀPID

CRÈDIT RÀPID és el crèdit a l'instant de BANCA MARCH, que li permetrà realitzar les seves compres al comptat. Obtingui fins a UN MILIÓ de pessetes a l'instant i xifres superiors en un màxim de 48 hores Des de 3 a 60 mesos de termini

BANCA MARCH

A Santa Maria
Plaça dels Hostals, 50

LÍNIA GRATUITA
Servei permanent 24 hores
Telèfon 900 - 30 02 02

L'AJUNTAMENT CONTRACTARÀ UN ASSISTENT SOCIAL

A la mateixa sessió s'aprovà la proposta d'AP de sol·licitar a RTVE la recepció de TV-2 en castellà

A la sessió plenària del 11 d'agost es va discutir la moció del PSM que proposava la formalització d'un conveni amb el Consell Insular per a beneficiar l'Ajuntament de les ajudes tècniques i econòmiques dirigides als **Serveis Socials d'Atenció Primària**. Els regidors nacionalistes també proposaren que es contractàs un treballador social, aollint-se als convenis existents amb l'INEM i la comunitat autònoma. Aquests dos aspectes varen ésser aprovats. Enguany l'assistència social (joves, tercera edat, ajuda domiciliària, marginació, etc.) és una tasca important comptar amb la feina d'un professional que assessor i que tramiti moltes coses que es queden sense fer.

Els regidors d'AP presentaren una moció on es deia que la majoria de la població vol seguir veient la **programació de TV-2 en castellà**, i que veure la TV-2 en català reporta aventatges per a la normalització lingüística, per tant es demanava una solució tècnica per veure les dues emissions. Tant el PSM com el PSOE votaren en contra d'aquesta moció, que demana l'augment de la programació en castellà, i que -opinaren- fa pressió a favor del castellà, quan AP mai s'ha preocupat de presentar mocions per protegir la nostra llengua. La proposta d'AP va ésser aprovada, amb el vot també del CDS.

A la mateixa sessió es notificà la reclamació prèvia de sol·licitud d'indemnització per perjudicis causats el juliol de l'any passat a la fàbrica d'en Joaquín Morales. Un grifó va quedar obert, i la troneta estava esquarterada, així l'aigua va entrar al soterrani de Moykal, espenyant molt de gènere. La sol·licitud d'en Joaquín es fonamenta en què la responsabilitat d'obrir i tancar el grifó és de l'Ajuntament. Al plenari del 8 de setembre la majoria d'AP va desestimar la reclamació prèvia de Joaquín Morales. El PSM es va abstenir.

SESSIÓ PLENÀRIA DEL 8 DE SETEMBRE

En aquesta sessió es va aprovar el compte general del Pressupost i del

Patrimoni Municipal de 1987. El 1987 l'Ajuntament va gastar 81.367.324 pts. En el compte del patrimoni s'hi han inclòs els béns del llegat de Cas Metge Rei (el pis de Palma, les finques de Marratxí, Algaida, Can Pau i Buc, i la casa de la plaça).

A la mateixa sessió s'aprovà la modificació de les ordenances fiscals de 1989 de publicitat exterior, i de recollida de fems (amb un augment lineal del 5%). D'aquesta manera les vivendes i pisos que paguen 3.100 passen a pagar 3.250 pts.

Es varen fixar les quotes dels alumnes de l'Escola Municipal de Música, que seran de 1.000 pts., mensuals. Les classes seran els dilluns i els dijous. No es pagarà matrícula.

Es va aprovar una moció del PSM d'encarregar un estudi sobre el pou de Sa Sínia, publicar-lo, senyalitzar el pou amb un indicador que destaquí el seu caràcter d'element del patrimoni cultural de Santa Maria, i de restituir

el pou al seu estat original. El batle va indicar que hi ha una línia de subvencions de la conselleria de cultura per aquestes coses, i que ell ja havia pensat en Sa Sínia com un element a conservar i protegir.

El PSM va demanar quina era la situació legal de les granges de Son Montserrat, i quines gestions havia fet l'Ajuntament per evitar les desagradables olors que molts de dies molesten als veïnats de Santa Maria. I si es considerava possible eliminar aquesta situació que fa tant de temps que perjudica tot el poble. El batle va respondre que s'havien fet gestions, la darrera fa uns dos anys, davant la conselleria de sanitat, amb el resultat que tot estava en ordre. Es va acordar fer noves gestions i estudiar legalment el cas.

L'Ajuntament va aprovar un prec del PSM de comprar una acció de La Trapa (Andratx), una finca dedicada a la conservació de la naturalesa.

EL PSM INFORMA

La redacció de COANEGRA ha rebut el següent comunicat, que reproduïm a continuació:

Ocultació de documents

L'oposició (PSM, PSOE, i CDS) va posar un recurs de reposició contra una concessió, clarament il·legal, de les obres d'instal·lació de comptadors d'aigua. El secretari va fer un informe on deia que els regidors de l'oposició tenien raó. El batle a la Comissió -qualsevol dia li cauran les dents- va començar a treure papers, tots a favor de la concessió (coneixia l'informe del secretari, però l'ocultava). Un regidor del PSM va anar a l'Ajuntament i va afinar l'informe del secretari i el va fotocopiar. Deia ben clar que procedia estimar el recurs de l'oposició. S'arribà al plenari i el batle tornà repetir el mateix sermó, i ni una paraula del paper firmat pel secretari. Li varen haver de dir tres o quatre vegades, es feia el sord, perquè amollàs el mac i llegís el document. I així i tot, els regidors d'AP votaren en contra de l'informe del secretari.

Ocultació d'actes

L'Ajuntament de Santa Maria seguia una pràctica curiosíssima: les actes de les Comissions de Govern (on sols hi ha regidors d'AP, i a on s'aproven totes les llicències d'obra i tots els pagaments) es passaven als altres regidors dos o tres mesos tard. Així l'o-

posició no podia saber mai el que s'havia acordat. El PSM, a la sessió plenària del 14 de juliol, va demanar que es passassin les actes amb puntualitat. El batle ho va veure bé. Però tot seguit igual. L'acta de la Comissió de 30 de juny es va rebre el 5 d'agost. A la fi el PSM va haver de posar una instància al batle on se li recordava que en atenció al que disposa l'article 113 l.b. del Reglament d'Organització, Funcionament i Règim Jurídic de les Entitats Locals, aprovat per Reial Decret 2586/86, de 28 de novembre, tenia 10 dies per enviar les actes a tots els membres de la corporació.

Més sopars

La revista Coanegra va treure en el número passat que s'havien gastat 321.000 ptes. en sopars. La revista va fer curt, perquè a l'acta del 30 de juny de la Comissió de Govern, amb càrrec a la partida 259.7 i 259.1 del pressupost municipal, es llegeix: «A Es Clot, por una comida ofrecida a los organizadores de Sa Fira, 10.955.-»; «A Celler Sa Sini, por cena ofrecida a los colaboradores de la feria y personal encargado del tráfico el día de la feria por la mañana, 76.215.-»; «A Celler Sa Font, por servicio de comidas a los colaboradores y organizadores feria, 89.350.-»; «A Meson

Tio Pepe, por una comida ofrecida a los empleados del mercado, 20.167.-». És a dir, 196.695 ptes més, que si les sumam a: «A Mesón Tio Pepe, por una comida ofrecida a los empleados del mercado, 20.167.-», «Es Clot, por una comida ofrecida a los organizadores de «Sa Fira», 10.955.-»; «A Celler Sa Sini por cena ofrecida a los colaboradores de la feria, 37.855.-» i «A Celler Sa Sini, por cena ofrecida a los Sres. expositores de ganado y maquinaria agrícola y a los colaboradores feria, 22.120.-», fa un total de 487.792 ptes. en sopars. I això just per Sa Fira!

De pel·lícula (Però cert)

*Un homonet vell volia travessar la carretera d'Inca, i passaven molts de cotxes. Amb això un regidor d'AP, que era just sullà, li diu: «L'amo sa cupa de què no pogueu travessar la té en Mateu Morro». I com és això? -li diu l'homonet-, «Ah, perquè en Mateu Morro no ha volgut que se fes s'autopista».

*L'oncle d'un regidor del PSM va a tallar la llenya d'una urbanització il·legal, i el contratista li enfloca: «Es teu nebot m'emprenya, me sap greu, però si no l'atures t'hauré de denunciar a tu, i te faré enviar s'arquitecte». Hi ha gent que ha confós

Mallorca amb Sicília.

*Un regidor del PSM va a consultar papers a l'Ajuntament i xerra amb el secretari. Amb això veu que a la llibreta el secretari hi té apuntat el seu nom, i al costat les fites d'un expedient d'una obra que ja fa anys que està acabada. El regidor demana al secretari perquè ha de menester aquell expedient. El secretari vol amagar la llibreta, li diu que no és res, torna de mil colors. Diu que li han encarregat que cerqui aquell expedient, que no tothom és igual... Un regidor d'AP li havia dit que cercàs aquell expedient per veure si podia prendre qualche represalia contra el regidor del PSM. ¿Mallorca o Sicília?

*Una comissió de gent va veure el conseller de sanitat senyor Oliver per veure l'ajuda que es pot rebre per fer la residència. El conseller, que fa esperar la comissió més d'una hora, diu que si havien promès pagar tant era perquè era a temps d'eleccions, i que ara no hi ha doblers. Però l'home té una idea lluminosa: «si no teniu doblers perquè no feis un parell d'urbanitzacions, i amb els solars que vos donaran i les taxes que cobrareu podreu pagar la residència». De pel·lícula.

Regidors del PSM

MAGATZEM DE MATERIAL
DE CONSTRUCCIÓ

JOAQUIN ESTESO

CARRER DE L'ESGLÉSIA

CERVESA D' IMPORTACIÓ

Kronenbourg

DISTRIBUIDOR DIMASA Tel. 29 00 66

L'AJUNTAMENT APROVA UN PROJECTE DE 61 VIVENDES QUE CONTRADIU LES NORMES SUBSIDIÀRIES

El PSM, PSOE i CDS presenten un recurs de reposició contra un acord que creuen que és il·legal

El dia 2 d'agost la Comissió de Govern de l'Ajuntament de Santa Maria va aprovar un projecte de construcció de 61 vivendes a Ca'n Recolat, just entrant al poble de Ciutat a l'esquerra, realitzat d'acord amb la normativa urbanística anterior a les Normes Subsidiàries. La diferència no és poca de fer-ho d'una manera o de l'altra, ja que si s'hagués fet d'acord amb les Normes es tractava d'una zona extensiva, de vivendes aïllades (separades dels carrers i entre elles) i amb un petit volum edificable, en canvi d'acord amb la normativa vella es planegen 61 vivendes «adosades», és a dir entre mitgeres i amb un alt volum edificat.

La Comissió Provincial d'Urbanisme el dia 5 de juliol havia aprovat les Normes Subsidiàries, a la votació hi va ésser present el batle i el secretari, i el batle hi va votar a

favor. No arriba ben bé a un mes més tard i l'Ajuntament acorda fer de les Normes lletra banyada, i en una qüestió tan important com la de Ca'n Recolat. Amb una tramitació rapidíssima de l'expedient (entra el 22 de juliol i el 2 d'agost ja s'aprova), i sense que cap regidor del PSM, PSOE, i CDS en sàpiga res.

Fonts d'aquests tres grups municipals (amb 5 regidors) ens han comentat que per a ella això és un frau a la llei, i que qualsevol ciutadà de Santa Maria que paga els seus impostos i actua d'acord amb la llei se pot sentir estafat. «Les Normes han de valer per tothom. Actuacions com aquesta no fan més que facilitar que es pugui pensar que a l'Ajuntament hi ha corrupció i manca de moralitat. ¿Com es poden fer complir unes Normes al poble, si el primer mes l'Ajuntament ja les ignora?».

DIFERÈNCIA ENTRE EL QUE DISPOSEN LES NORMES SUBSIDIÀRIES PER A AQUEST SECTOR, I EL QUE PERMET LA NORMATIVA ANTERIOR, QUE L'AJUNTAMENT APROVÀ

	Normativa anterior	Normes Subsidiàries
Zonificació	Intensiva baixa	Extensiva 3
Superfície mínima de la parcel·lació	200 m ²	400 m ²
Volum edificable	6 m ³ /m ²	1 m ³ /m ²
Altura màxima	12 m.	10 m.
Ocupació màxima del solar	60 %	35 %
Separació dels vials	0 m.	3 m.
Separació laterals	entre mitgeres	2 m.

D'altra banda en el poble s'ha comentat que la tramitació tan ràpida i possiblement il·legal d'aquestes obres es va decidir a una reunió a la qual hi varen esser presentats els promotors, entre els quals hi ha familiars de V. Santandreu, el regidor d'obres i l'arquitecte de Santa Maria. Es comenta que en aquesta reunió el regidor d'obres (Vicenç Santandreu) va exigir per ell 4 de les 61 vivendes, a canvi de fer aprovar el projecte. En tot cas volem que quedi clar que no afirmen ni negam res, tan sols reproduïm un comentari que ha circulat molt les darreres setmanes.

Les obres a Ca'n Recolat començaren el 9 d'agost, sense el permís del Servei de Carreteres, sense haver abonat les taxes municipals i sense haver fet la cessió gratuïta dels vials a l'Ajuntament. L'oposició opina que es va voler seguir el camí dels «fets consumats», i que aquest mateix dia 9, curiosament, havien demanat l'acta de la Comissió de Govern on s'havien concedit les llicències. Aquests dies es va veure continuament plegats el promotor Miquel Parets i el regidor Vicenç Santandreu. El PSM, PSOE i CDS opinen que irregularitats com aquestes desacrediten l'Ajuntament, però que no és estrany que passin aquestes coses ja que la Comissió d'Obres no s'ha reunit mai per estudiar cap obra. Les obres les du directament en Vicenç Santandreu i la Comissió de Govern (on els 4 components són d'AP). Segons l'oposició és freqüent que molta gent quan vol fer una obra en lloc d'anar a l'Ajuntament vagi a Ca'n Mates. Això fa impossible un control democràtic de les actuacions urbanístiques, i permet tota casta d'arbitrarietats.

Davant el fet consumat de l'inici de les obres, el notari Joan Pericàs, a instància dels regidors del PSOE, PSM i CDS va fer una acta notarial a la qual es verifica que les obres ja han començat. i el 24 d'agost es presentà una denúncia davant l'Ajuntament i davant el Consell Insular de Mallorca. Però l'Ajuntament no tan sols no va prendre cap determinació per fer complir la llei, sinó que el mateix dia que entrava la denúncia (on es deia que les obres no havien pagat les taxes municipals) envià un escrit al promotor dient-li que pot passar a liquidar les taxes.

Finalment l'1 de setembre s'ha presentat un Recurs de Reposició contra l'acord de la Comissió de Govern de concedir aquestes llicències. En el recurs es fa constar que a l'expedient no hi ha el preceptiu informe jurídic i que «totes les irregularitats comeses i de les quals són responsables dels Srs. Josep Estarelles, Gabriel Mesquida Pastor i Bartomeu Canyelles Rubí, han estat possibles per la manca de l'informe pertinent».

També parla en el recurs que la parcel·lació de Ca'n Recolat en 30 solars no compta amb llicència municipal, tal i com exigeix la llei. Tampoc hi ha el nomenament de l'empresa constructora, dels tècnics directores de les obres i l'informe del Servei de Carreteres.

Això a més de no respectar les Normes Subsidiàries, realitzant actes de frau de llei.

Fins aquí els fets d'aquesta qüestió de Ca'n Recolat. Aquest és el segon cas en què l'oposició presenta un recurs contra decisions de la majoria d'AP. L'altra vegada va esser amb motiu de la concessió de les obres dels comptadors d'aigua. Coanegra no vol fer cap comentari sobre aquest tema, ens hem limitat a exposar els fets. Confiam en que les coses s'aclareixin, i s'imposin les coses ben fetes.

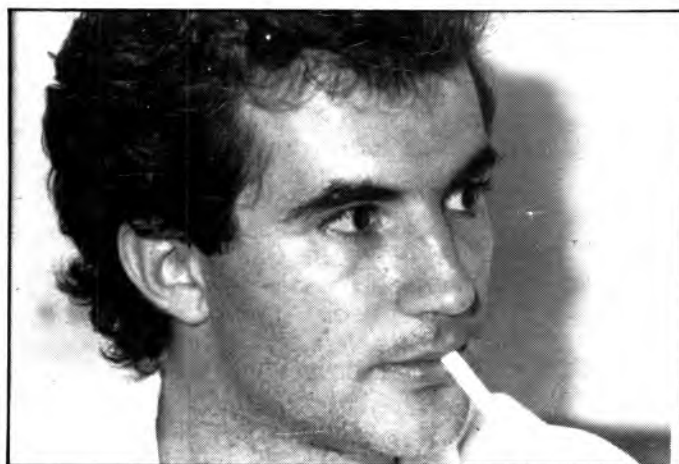
Cronologia dels fets

- 5 de juliol** La Comissió Provincial d'Urbanisme aprova les Normes Subsidiàries. En Pep Estarelles hi és, i les vota a favor.
- x de juliol** Se celebra una reunió a la qual (segons algunes fonts) hi assisteixen els promotors, el regidor Vicenç Santandreu i possiblement l'arquitecte municipal. Decideixen tirar endavant.
- 12 de juliol** L'arquitecte Andreu Bennàssar firma els projectes.
- 15 de juliol** Visat del Col·legi d'arquitectes.
- 22 de juliol** Es presenten a la Casa de la Vila els projectes, que ignoren les Normes Subsidiàries.
- 28 de juliol** Escrit del batle al Servei de Carreteres sol·licitant l'autorització.
- 2 d'agost** La Comissió de Govern (Pep Estarelles, Biel Mesquida i Tomeu Canyelles, en Vicenç Santandreu no pot votar per haver-hi familiars seus al projecte) i concedeix llicència al projecte d'infraestructura i al de construcció de 61 vivendes a Ca'n Recolat.
- 9 d'agost** Davant el fet reiterat de no rebre mai d'hora les actes de la Comissió de Govern, el PSM sol·licita que es compleixi la llei, i tots els regidors reben en deu dies les actes per saber que s'ha acordat.
- 9 d'agost** Comencen les obres a Ca'n Recolat.
- 11 d'agost** El notari Joan Pericàs a instància dels regidors del PSM, PSOE i CDS fa una acta notarial on es verifica que les obres ja han començat sense l'informe del Servei de Carreteres, sense haver formalitzat la cessió dels vials i sense haver pagat les taxes corresponents.
- 13 d'agost** Davant les dificultats per estudiar la documentació, el PSM demana una certificació de l'expedient.
- 24 d'agost** El PSM, PSOE i CDS demanen la suspensió de les obres que es realitzen sense llicència, i que s'obri expedient sancionador.
- 24 d'agost** L'Ajuntament informa als promotors que poden anar a liquidar les taxes.
- 29 d'agost** El secretari lliura els certificats, on es constata que els projectes no tenen informe jurídic, i on es comprova que s'està realitzant una parcel·lació sense llicència.
- 1 de setembre** El PSM, PSOE i CDS presenten un Recurs de reposició contra l'acord de la Comissió de Govern de concedir les llicències.

ENTREVISTA

MATEU GRAU I VICH: L'ACTOR I LA SEVA CIRCUMSTÀNCIA

En Mateu s'hi troba bé a Santa Maria, però ha escollit una professió que l'obliga a guanyar-se les sopes fora Mallorca. Hem aprofitat que ara és per aquí dirigit un curset de teatre patrocinat per l'Ajuntament de Palma a l'Auditori. Fa temps que volíem entrevistar-lo, però sempre s'ho arreglava per evitar-ho. No li agrada sortir als papers, només li agrada sortir a l'escenari. Perquè, tot i que també ha fet cinema i televisió, en Mateu és, sobretot, un actor de teatre. Com ell mateix reconeix durant l'entrevista, el públic fa possible l'espectacle.

-Quin gust hi trobes en això d'interpretar?

-Interpretar és donar-ho tot: emocions, sensacions, idees...

-Bé, però això també és patrimoni del món real.

-D'acord, però no és tan concentrat. El teatre és una lupa. Que consti que jo no faig reflexions teòriques sobre el teatre: simplement el visc. Baudelaire ja ho deia: Embriagau-vos de vi, poesia o virtut, però embriagau-vos. El teatre per a mi és una passió, no l'anàlitzo.

-I el públic, què hi pinta exactament?

-El teatre és espai i està en funció de l'espectador, és un acte de mostrar-se. Sí, «mostrar-se» és una paraula que m'agrada molt per definir-ho. El teatre sense públic no embriaga-

ria. La resta és un problema d'elaboració: descobrir un personatge, fixar-lo, aplicar una tècnica i oferir-lo.

-Com et pegà la brusca de fer-te actor?

-Fent obres. Però vaja, a mi sempre m'havia agradat representar. Allò que més m'inspira són les imatges. La tasca de recrear el personatge la faig sempre a base d'imatges: visualitzo el text i transmet les imatges al públic. Endemés sóc histriònic.

-Escenari o càmera?

-Per ara, escenari. La càmera has de ser capaç de traspasar-la i per a això t'ha de seduir. A mi encara no m'ha passat.

-En tens prou amb ficar-te dins un personatge?

-La veritat és que aspiro

a crear espectacles. Em preparo per a ser autor, director i actor. Vull arribar-hi.

-Algú t'ha ajudat de debò?

-Diguem que m'he sentit recolzat per determinada gent. En el fons, ningú no et pot ensenyar de veres a interpretar. Et donen apunts i t'ho passes pel teu filtre.

-Costa tant arribar, en aquesta professió?

-Per pujar fàcil has de ser fill d'algú o arranjat-ho per la via vaginal. El món del teatre és retort. No basta ser bo per arribar a dalt. Jo sóc un pessim relacions públiques però no queda més remei que fer-ne.

-Quina història es duu entre mans la gent de l'espectacle, exactament?

-No m'interessa explicar-

ho.

-Val la pena fer tanta comèdia per arribar a fer comèdia?

-No. Es tracta de lluitar per un paper sense vendre't massa, sense haver d'arribar a l'autodestrucció. Acceptar les regles del joc mantenint-se el més honest possible.

-Uf!...Satisfet dels teus treballs?

-No d'unes quantes coses. Sí del meu treball personal. És cert que he hagut d'acceptar alguns papers sense que es donassin les condicions més favorables per fer-ho dignament. De fet el treball de l'actor sempre és incòmode en el sentit que has de conviure amb altre gent perquè es tracta d'un treball d'e-

PERRUQUERIA D'HOMES

CA'N MOREI

Paborde Jaume, 13

passatemp
articles per a esports

futbol, bàsquet,
tenis, pesca...

Marqués de Fuensanta, 35
07320 SANTA MARIA (Mallorca)

quip, a vegades el personatge que t'ha tocat no t'acaba d'agradar, i sobretot, hi ha allò de que sempre et sents inspeccionat pel director, els companys i finalment, és clar, el públic. Tot això fa que el treball de l'actor sigui especialment tens.

-Què tal Barcelona?

-Molt bé el primer any perquè tot era una incògnita i em venia de nou. Després... la ciutat té uns atractius, però duren poc. Em cansa.

-Millor a Mallorca, doncs?

-Allà on sigui sempre i quan em senti satisfet de la meua feina.

-Com et veus d'aquí a deu anys?

-No pens en el futur perquè només em dona maldecaps.

-T'has plantejat dedicar-te a una altra cosa

que no sigui interpretar?

-Podria fer altres coses, però sempre dins el món de l'espectacle. Tenc fets guions, per exemple.

-Lo més dur d'aquests anys?

-Comprovar que això no és tan fàcil com em pensava. Les il·lusions xoquen amb la realitat.

-Fes-ne un balanç

-Dedicar-me a la interpretació m'ha servit per obrir el cap. He conegut moltes coses i he hagut d'escollir. L'encant d'escollir i saber fer-ho correctament. He viscut moments molt bons i d'altres molt feixucs, he passat per grans altabaixos.

-Te n'has penedit mai?

-No, mai

-Passaries trenta anys més així?

-Els passaria sempre que fos amb l'esperança d'arri-

Breu semblança professional

En Mateu Grau i Vich va nèixer a Sta. Maria del Camí l'any 1.961. Realitzà els estudis primaris a Sta. Maria i el Batxiller a l'Institut de Ciutat. Cinc anys de teatre aficionat a Mallorca. Membre del grup de teatre «Coanegra», amb el qual protagonitzà un dels espectacles que li ha deixat més petjada en el seu devenir com a actor: «L'enfilall». Estudia tres anys a l'Escola de Teatre de Palma mentre participa en diversos montatges. L'any 83 aprova els examens d'accés i es trasllada a Barcelona per estudiar a l'Institut de Teatre d'aquesta ciutat, a on finalment s'hi gradua. Com a professional interpreta el paper de «Tomeu» a la pel·lícula «Bearn» a les ordres de Jaime Chávarri amb Angela Molina, Fernando Rey i Imanol Arias. També intervé a la sèrie de televisió «Digui, digui», amb Pep Munné. Mentres tant participa als muntatges teatrals «La tricicleta», sota la direcció del grup «El Tricicle», «El secret del confessional» de Pierre Lamin i Louis Hamon, i més recentment, «Fantasio» de Musset.

bar a aconseguir el meu objectiu de montar la meua pròpia companyia i tenir la oportunitat de treballar amb un bon personal. Sé que ho aconseguiré.

-Què fas quan no treballes?

-Em dedic, principalment a passejar molt, llegir, i estar amb la gent que m'estimo.

-T'has sentit sol?

-A Barcelona, moltes vegades. Però vaja, tampoc és allò de fer-ne un drama.

-Què hi pinta el teatre a la societat?

-Poc, i això posa en evidència a la mateixa societat.

-Què et sembla el teatre que es fa actualment?

-Poques coses de molta qualitat. La resta, mediocre.

-«Els joglars»

-Com «las natillas», que es repeteixen.

-Qui ho fa bé, doncs?

-«Tadeus Cantor» i el «Teatro Piccolo» de Milà, entre altres.

-Acceptaries representar una porqueria d'espectacle si hagués de servir per després poder fer-ne altres de bons?

-Així de cop diria que no, i si ho fes...

-Es a dir, que diries que sí.

-... I si ho fes sempre m'ho retreuria. És un gran problema, i m'ho hauria de pensar molt. Fins que no m'hi trobi no podré contestar.

-Al marge del teatre, com veus el món?

-L'única cosa que puc dir és que anam a una velocitat vertiginosa i descontrolats.

-Un pronòstic.

-No m'atrevesc.

-Però res de bo, supòs...

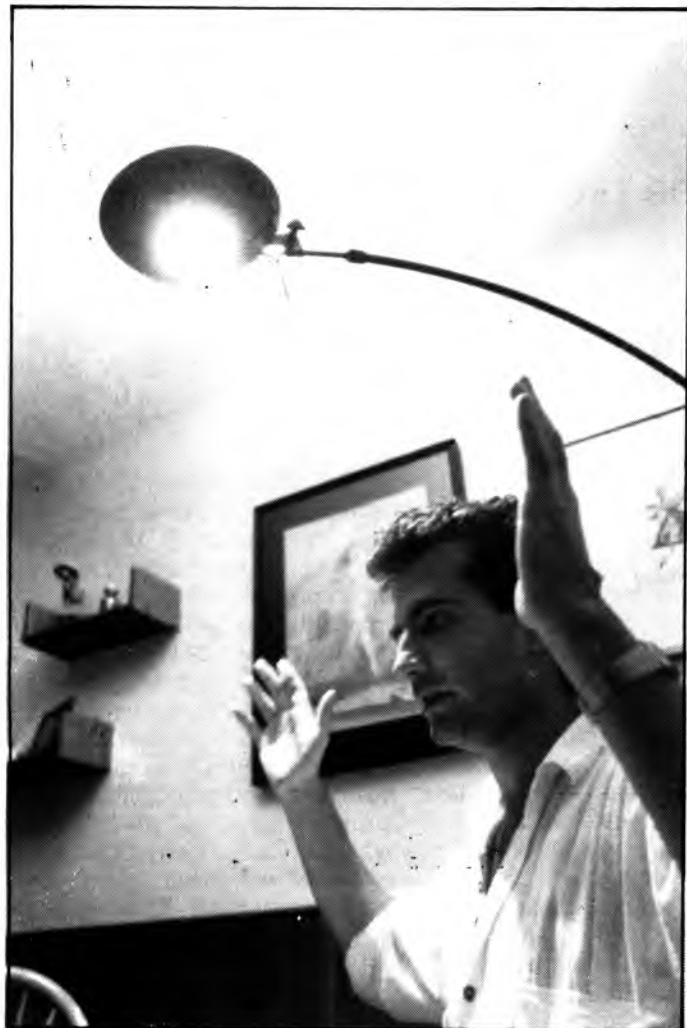
-Sempre queda una secreta esperança.

-Tornem a l'escenari. Basta divertir?

-Sí, que basta. De fet, trob desonest pegar l'hòstia directa a l'espectador; perquè el públic es mereix un respecte. Però també és interessant plantejar conflictes. L'ideal és que dins la mateixa obra hi hagi diferents registres, com en el cas d'en Shakespeare.

-Ja està. Feta l'entrevista. No ha quedat tan malament, per haver-la improvisada. No en quedava altre remei: si m'hagués proposat de preparar-la no hauria sabut per on començar. Fa massa temps que bevem cervesa plegats, eh Mateu?

J.S.M

GLOSES

SES VINYES FAN MALA CARA

A mi m'agrada molt es vi,
molt més que s'aigo clara,
perque alegra sa cara
i es menjar ajuda a païr.

És que és bo un glopet de vi,
i molt més si un ne té set,
d'es raïm que es fa per es vinyet
de Santa Maria del Camí.

Que és de bo un glopet de vi
per es berenar de cada dia;
dona força i alegria
per es treball tornar seguir.

Resulta grat repetir,
si un se sap moderar,
perque també amb so dinar,
¡Que és de bo un glopet de vi!

I per sopar que m'en dirieu
si un glopet de vi se tasta.
Quan un troba que li basta,
tapa es barral i no ne beu.

Beguda tant deliciosa,
s'elabora amb un llarg procés,
que saben tots es vinaters
per fer-la bona i sabrosa.

Es vinyovol, ple d'il·lusió
contra sa vinya amb esment,
per tenir un raïm excel·lent
i de cada any fer es vi millor.

Aquest afany hi ha vegades,
no és pagat com ell voldria,
perquè sa climatologia
li sol fer males passades.

Quan es temps ve malament
sa vinya ho coneix tot d'una.
Comença a perdre sa fulla
i es raïm també es va perdent.

Entre brotits i cendrada;
llavors s'oruga i es «mil deu»,
enguany serà una temporada
de verema molt minvada,
però es vi molt alt de preu.

Moltes vinyes fan plorera.
Per es vinyet tot és tristor.
Ses vinyes no duen verdor,
tampoc duen esponera;
i es vinyovol se desespera,
perque fa pena es mirar-ho.

Mal panorama veig venir
fent sa vinya mala cara.
Haurem de beure aigo clara
en lloc de beure tant de vi.

Sempre serà a més baix preu
i més barato mos sortirà,
perque no li sol pegar
aqueixa pesta de es «mil deu».

No me queda res més de dir.
Sols esperar lo que vendrà.
Si es mal temps hem d'acceptar,
serà perquè ha vengut així;
però no puc oblidar,
que per dinar i per sopar,
¡Que és de bo un glopet de vi!

Tomeu Grau
Agost 1988

HEMEROTECA

25 anys enrera. Mes de setembre de 1963

- Oposicions. El jove D. Jaume Calafat Joan, fill de D. Macià i de Dª Maria, ha obtingut el corresponent títol d'aprovaçió a l'Escola de Nàutica de Barcelona.

- S'ha donada nova capa d'asfalt al carrer llarg

- Dia 8. Se celebrà la festa de Nostra Senyora del Camí, titular de la nostra parròquia. Amb tal motiu vingueren procedents de la Ciutat, els literats D. Josep Maria Llompart de la Penya, D. Llorenç Moià, D. Guillem Colom, D. Miquel Gaià, D. Josep Maria Palou i D. Marià Villangómez. Tots ells acompanyats per D. Miquel Dolç i els seus familiars, foren convidats per D. Pau Antoni Vidal i la seva esposa Dª Benvinguda Ferragut, propietaris de la possessió de Son Berenguer, per visitar les coves que recentment se descobriren per uns espeleòlegs catalans en dita propietat. Tots anaren a veure la nova meravella subterrània i sortiren encantats dels detalls que pogueren observar. Després assistiren als actes programats a la parròquia. A les 8 de la tarda tingué lloc l'Ofici Major del que fou celebrant el canonge Rd. D. Joan Ensenyat. De prevere assistent actuà Mn. Francesc Caimari, ecònom de Sant Jordi, de diaca Mn. Josep Capó C.O., i de subdiaca Mn. Francesc Bonín, vicari. Predicà Mn. Baltassar Coll, el qual feu la lloa de la cerimònia religiosa amb molta erudició. Dirigí el cor el P. Garcia de la Missió. L'Ofici estigué presidit per l'Ajuntament amb el batle D. Sebastià Pisà, el jutge D. Macià Calafat i el representant del Moviment D. Miquel Colom. També ocuparen lloc d'honor la família del poeta Mn. Josep Calafat, al qual també se dedicà l'acte que se celebrà. Al acabar tots se traslladaren al Saló Parroquial de Can Sanxo, que no pogué contenir tota la concurrència.

- L'acte literari. Estigué dedicat, com està dit al poeta Mn. Josep Calafat, que morí l'any 1918, del grip de tan trist record. Presidia el Saló el retrat de l'homenajat. Assistiren totes les autoritats.

Obert l'acte, el regidor de la Comissió Municipal de Cultura Sr. Bestard donà lectura a les nombroses adhesions que s'havien rebudes. Seguidament el Dr. D. Miquel Dolç, catedràtic de l'Universitat de València, fill d'aquesta vila, desferrol·là el tema «Vida i poesia de Mn. Josep Calafat». Estudià l'actuació religiosa de l'homenajat, tan destacable, i l'obra poètica que deixà, quasi tota inèdita, i anuncià la prompta publicació en la col·lecció «Les Illes d'Or». La gran concurrència premià la docta conferència del Dr. Dolç amb llarg aplaudiment. A continuació els poetes D. Miquel Gaià, D. Josep Maria Llompart, D. Marià Villangómez i D. Guillem Colom recitaren pulcrament les principals produccions del nostre poeta. Coronà l'acte el parlament del Sr. Canonge D. Joan Ensenyat. La Capella Oratòniana, de Palma, cantà cançons de D. Andreu Torrens, fill il·lustre d'aquest poble, de D. Josep Massot i de D. Tomàs Tortell. Al acte hi assistí bona concurrència del poble de St. Jordi, a on morí el poeta Mn. Calafat essent son ecònom. D. Miquel Parets, missioner de Burundi publicà un gloriós article al «Diario de Mallorca».

FOTO COMENTADA**VA DE TOREROS!**

*Era un dia de juliol. El dia de la patrona. Feia calor, i els toreros brollaven amb aquells vestits que s'havien posat per a la festa. els vedells degueren sortir al cós, fet amb garrots fermats, amb més por que altra cosa. Però el poble reia i feia bulla en aquells temps que no hi havia televisió. Els protagonistes es retrataren. Vet-los ací, d'esquerra a dreta: en Nicolau Canyelles «Colau», en Joan Juan, un «Cumso» del qual no ens enrecordam del nom, i en Nofre Ordines «Massó».

AQUEST HIVERN, ESTALVÏ

**PRIMER FOREN ELS EMBOTITS,
ARA TAMBÉ TOTA CASTA DE CARN FRESCA**

VENGUI I APROFITI LES NOSTRES OFERTES

*C/. Bernat de Santa Eugènia, 104
Tel. 62 01 44*

UN VIATGE A CA NA GEORGE SAND DE CLUNY A NOHANT

12 d'agost.- Ahir vespre vam tenir la impressió d'haver penetrat en la França profunda. Després de plantar la tenda, vam decidir anar a sopar a un restaurant. Pel camí sols trobàvem finestres tancades: la gent ja s'havia colgat, i això que encara no eren les vuit del vespre. Les coses començaven a posar-se negres i ens vam aturar a un cafetè de pagesos. Prenien l'aperitiu en una sala on no hi havia taurell. Vam encarregar dos martinis i l'amo va entrar cap a la cuina, d'on va sortir amb dos tassons. Li vam fer confiança i, per mi, que no els havia omplit amb un barral. De sopar, però, ni somiar-ho. A la fi ens va assegurar que, tret de Macon, no trobaríem on pegar una mossegada. Vam deixar el llogaret i ens dirigíem cap a la capital del departament o província.

Visitar una ciutat a les fosques, sobretot quan els restaurants ja no accepten clients perquè diuen que és massa tard, pot desanimar el més valent. Així les coses, convé no perdre la calma i demanar pel centre de la ciutat o l'estació. Qui, en canvi, va perdre les manades pel rostoll va ser el senyor Alfonso Sastre, quan fa un munt d'anys va venir a Ais a donar unes conferències. El nostre home va ser incapaç de posar el seu rellotge madrileny a l'hora francesa i, per això mateix, no va poder menjar calent. El dramaturg no va voler acceptar que en aquest país la gent dina a les dotze i sopa a les vuit. Ell s'hi presentava com si fos a les Cibeles i en arribar es va exclamar: - **Nos hemos hinchado de comer bocatas!**

A la fi, per seguir amb el fil, vam entrar en un restaurant del centre. A més de francesos que omplien tres o quatre taules i que celebraven una

fiesta, vam coincidir amb dos turistes italians, una mica perduts, si val a dir ver. El menú va ser ben bo d'enllestir: caragols a la borgonya, entrecot amb patates fregides i una botella de **beaujolais**. Els primers, grossos com a bovers però de closca blana i marro-nenca, els serveixen dins unes greixoneres massisses, amb una dotzena de coconets. La carn de bou és excel·lent. Quant al vi, un dels més famosos de França, recorda una mica el rioja.

Hi ha un aspecte del menú que segurament cridaria l'atenció de més d'un mallorquí: la dotzena de caragols surt més cara que la carn. En aquest pla, no hi ha com dir-ho amb bones paraules a la madona.

- I d'on surt, vostè? Que no veu que ja no en queden! Els han de fer venir de països de l'Est i aquí els engreixen.

- Vol dir que si sortim a passejar...

- No en trobarà ni un, Mare de Déu!

- Hi ha gent, pel Mediterrani, que no sé si l'acabarien d'entendre.

- Bon refoi, però si és el plat per excel·lència d'aquesta comarca.

Convençuts que no la farem canviar de parer li deim que són molt bons. En sortir del restaurant, anàrem a dormir al càmping de Saint Point le lac Lamartine, no gaire lluny de Cluny. En aixecar-nos, jo em pensava trobar el famós llac del poeta romàntic. Els batxillers d'aquest país s'han d'aprendre de cor el poema que Lamartine li va dedicar, una mica com **El Pi de Formentor**. En posar-me les ulleres no m'acab de creure allò que veig: és una bassa artificial, que deu servir de xibiú per a turistes desorientats. El castell, en canvi, sí que és el de l'es-

criptor. Ens diuen que hi està enterrat. Mentre plegam la tenda miram si surt cap caragol del país. Només encertam a trobar uns llimacs que semblen botifarrons.

És l'hora de visitar Cluny. Actualment la localitat deu tenir 5.000 habitants i busques. Al segle XI, a causa de la seva abadia, era la capital religiosa, política i artística d'Europa. «El Papa de Roma -comença el guia que ens la fa visitar- abans de prendre una decisió la consultava amb l'abat de Cluny. La raó era de pes. La institució benedictina va arribar a comptar amb dues mil dependències i deu mil monjos, per contrades que s'estenien de Polònia fins a Portugal».

Les explicacions que sentim van acompanyades d'una brusquina intermitent. La qüestió atmosfèrica té la seva importància: d'aquell imperi esfondrat a penes en romanen quatre parets. El guia continua: «Els monjos negres van difondre un concepte centroeuropeu que promougué algunes accions col·lectives com les croades o la Reconquesta hispànica. El camí que menava a Santiago de Compostela va ser, de qualche manera, una invenció seva».

Devem ser dues dotzenes de turistes que seguim el guia. Hi ha representants d'algunes nacionalitats. Només els alemanys han previst el paraigua. De sobte, al costat de les parets esbucades sorgeix un magnífic edifici neoclàssic. Aviat en coneixem l'origen:

- «Al segle XVIII els monjos van esbucar una ala per fer-ne una residència, que a hores d'ara allotja l'Escola Nacional d'Enginyers. Més tard, amb la Revolució Francesa, Cluny va ser venut a uns particulars. El negoci con-

MIQUEL SANTANDREU

*Vespinos - Mobylettes
*Moto-serra ECHO
*Moto-cultor PIVA
*Vespa

Bernat de Sta. Eugènia, 126 - Tel. 62 00 77

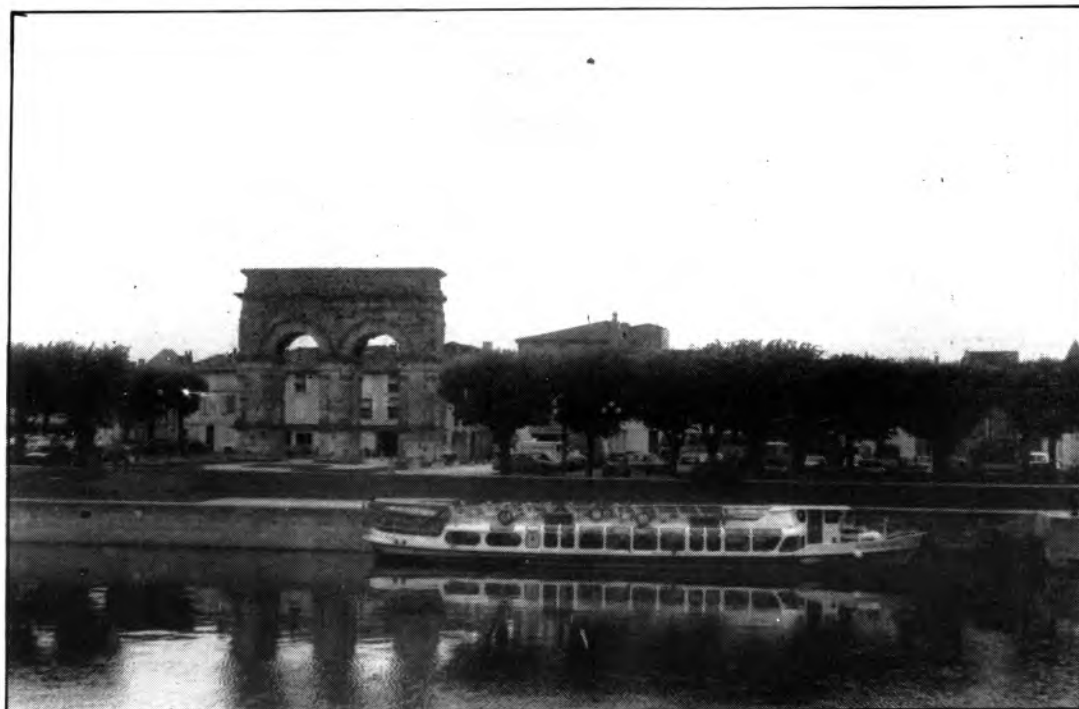
STIL'S

Plaça Hostals 37 • Tel. 621122

Santa Maria del Camí

*El viatger
s'acostuma aviat a
la cohabitació de
les ruïnes amb el
món modern. No
tant, si és
mallorquí, a
l'abundància
d'aigua*

sistia a aprofitar la pedra per bastir cases, com al poble veïnat. Més tard va rebre els militars i quan es va parlar a la fi de restauració en quedava ben poca cosa».

Traduït en termes mallorquins, és una mica com si de la Seu de Ciutat només se'n pogués visitar un parell de pams de la Porta de l'Àngel. Travessam un jardí i el cicerone ens adverteix que la visita s'acaba al celler, que també feia de farinera. Anau a aclarir perquè s'ha conservat. El costellam és de l'època, de llenya d'alzina i de castanyer. Ve a ser com l'estructura capgirada d'un vaixell. Abans d'anar-se'n, el guia fa aquest comentari ecològic:

- «Podran observar que el llenyam no té cap terenyina. com ja deuen sebre, el castanyer té la virtut d'allunyar les aranyes».

- Si en tenen ganes -li dic a la meua acompanyant- poden aprendre cada

dia.- Sortim de l'edifici monacal i entram a veure l'exposició de Joan Miró, organitzada per la Fundació Maeght. Són tapisseries i gravats que el pintor va realitzar entre 1960 i 1980. Enmig d'aquella grisor -fins i tot les teulades són grises, de pissarra- els colors mironians ens recorden que el Mediterrani existeix. Els colors de Son Armadans i els de Cluny, en una paraula, són com el dia i la nit.

En pujar al cotxo arriben uns autocars estibats de turistes. Es dirigeixen cap a l'Abadia. Els japonesos, que abunden, sembla que haguessin nascut amb una màquina de fer fotos davall el braç. Miram de fer-ne algunes, però amb una llum tan escassa, ens faria falta un flash. Decidim anar a dinar a Paray-le-Monial. El guia ens ha dit que l'església, començada al segle XII sobre el model de Cluny, ens permetrà de fer-nos una idea del que havia estat aquella. A mi el nom de la ciutat em recorda una santa, que

no sé situar.

En aquestes condicions és quan s'aprecia la utilitat d'una guia turística, per exemple, la Michelin. Na Catalina condueix i jo em pos a consultar el llibre verd i el mapa. Avui vespre, si no hi ha res de nou, hauríem de dormir al poble de George Sand. La guia fins i tot ens precisa que a La Chatre -on va morir el pare de l'escriptora- hi ha un Museu George Sand. Ho dic a la meua acompanyant:

- Si és com l'estafada dels monjos negres, vols dir que ja val la pena que ens hi aturem?

- Punyetes, deuen haver conservat qualche cosa més que la camia de dormir de dona Aurora! -em surt espontàniament.

- On dius que podem dinar? -em contesta. I és que això de viatjar demana donar una mica de corda al rellogge del ventre. Sinó, aviat fan badal·ls.

Antoni Lluç Ferrer

TALLERS T & B

-Reparació d'automobils en general
especialitat en SIMCA i CHRYSLER
servei de grua
Venda de Vespes i Vespinos

Plaça Jaume III
Tels. 62 04 74 - 62 01 52 - 62 06 70

ESTUDI FOTOGRAFIC

Llorenç Frontera

— REPORTAJES

— ESTUDIS   Plaça Hostals 44 Sta. Maria Tlf. 62 02 39

JARDINERIA

PRECAUCIONS PER LES PLANTES D'INTERIOR

Exposam les plantes d'interior a unes condicions climàtiques pròpies de cada casa, de temperatura, humitat i llum.

La temperatura de les nostres llars sol oscil·lar a l'hivern entre els 18° a 20°, la necessària per aquestes plantes d'origen tropical i criades a hivernacles. A l'estiu, amb temperatures altes que aquestes plantes suporten molt bé sempre que tinguin humitat tant a la terra com a l'ambient. Així les parts més fresques de la casa seran les més adequades. També és convenient esquitar les fulles de les plantes amb **aigua tèbia**, mai freda ja que aquesta suposa un canvi massa brusc per la planta.

És molt convenient passar un drap humit per treure la pols i netejar els porus d'aquestes plantes, també podem banyar-les amb una manguera.

El reg és molt important, doncs l'excés o manca poden ésser fatals. No es pot generalitzar i dir que s'ha de regar dos cops a la setmana, ja que depèn del tipus de terra, quina planta és i l'estació en que ens trobam, de tal manera que el reg serà més o menys freqüent.

Les terres com la turba necessiten uns minuts per absorbir l'aigua necessària, com si fos una esponja, així necessitarem un plat amb aigua per realitzar una absorció d'una hora i després tirar la resta. Per efectuar un segon reg, observarem la terra superior, de tal manera que si no

està humida regarem.

En canvi les terres arenoses precisen menys aigua però amb més freqüència.

Les plantes amb fulles grans i falgueres necessiten molta d'aigua, i al contrari succeix amb cactus i plantes crases (són aquelles amb més aigua a les fulles).

A l'estiu és necessari un control diari del reg, ja que es seca amb hores i no hem d'embassiotar a la planta perquè sols aconseguirem emmalaltir-la.

Per últim la llum, aquest és el factor més important, doncs no arriba de forma natural —per dalt— sinó que entre per portes i finestres. La planta sempre té tendència cap a la llum, cal anar girant la planta per afavorir un creixement regular.

La major part de plantes d'interior no resisteixen el sol directe, el seu hàbitat és l'ombra. Volen molta de llum les plantes matissades, de tons clar —com el blanc o el crema— i també el vermell (plantes com crotons, potos...). Les que precisen menys llum són les de color verd —falgueres, esparagueres—, amb la precaució de canviar-les a llocs més lluminosos, plantes que cal canviar sovint de lloc per assegurar la seva millor formació.

Carles Barcelona
Mestre jardiner.

MALLORCA, MAGRADES

Mallorca ens agrada
neta, ens agrada
verda, pura i natural. Neta a
les platges, als boscos, als
pobles, ciutats i carreteres.
Amb aigües cristal·lines i
sense incendis forestals.
Mallorca ens agrada guapa.
Cuida Mallorca de la mateixa
manera que cuides ca teva.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

UN ARBRE: L'ALZINA (Quercus ilex)

És l'arbre mediterrani per excel·lència, degut al seu acoblament al clima eviten la transpiració creant ombra i fent una capa de fullatge sobre la terra que evita la sequera d'aquesta. És un arbre d'una altària de fins a 15 metres o més. Amb fulles coriàcees, un poc espinoses, verdes damunt i grisenques davall.

La reproducció de l'alzina és fàcil, sembrant aglans amb terra de fulla i humitat a la primavera obtenim arbres molt forts però de creixement lent.

De l'alzina se'n treuen aglans pels porcs, la fusta o l'escorça és rica en taní. S'utilitza per adob de pells o fixació de colorants, també té usos medicinals.

L'escorça protegeix del foc, i degut a la tala d'alzines i l'extensió del pinar, la superfície d'alzines ha quedat en un segon lloc meritoris darrera el pi.

C.B.

**BAR
SANTA
MARIA**

**CARRER
LLARG**

**SERVEI DE
BARBACOA**

**VARIATS
CONILL TORRAT
HAMBURGUESES**

PERRUQUERIA SASTRE

T'ofereix:

- * Cuidar la teua imatge per estar a la vanguardia de la moda.
- * Talls de cabells de tots els estils
- * Permanents, tints, tractaments capil·lars... tot en perruqueria.

Direcció:

Gabriel Sastre (Trofeu pels seus mèrits 1987)

* Miquel Sastre (Trofeu a la qualitat artística 1987)

SOBRETOT VOLEM OFERIR-LI PROFESSIONALITAT

Gràcies per la seva visita

C/. Bisbe Perelló, 4

CAFETERIA

SA PLAÇA

Plaça Nova

**VIVERS
SANTA
MARIA**
SAT 7117

NOTES DE LA TOPONÍMIA DE SANTA MARIA: TOPONÍMIA MUSULMANA (2)

ABDAH Josep Capó resumeix un document de 1269 de venda de l'alqueria anomenada «Raal Abdach». Malgrat això, Joan Vich, Andreu Bestard i el mateix Josep Capó l'escriuen «Abdah».

Es tracta d'un rafal situat a Coanegra, en el qual s'hi produeix una sèrie de vendes i fragmentacions. Sembla que hi ha un mínim d'agrupament de cases properes, que alhora estan situades devora un camí públic (que quasi amb tota probabilitat és el camí de Coanegra).

En la meua opinió aquest rafal és el mateix que el rafal «Abdehen». Entre «Abdah», «Adadch» i «Abdehen» hi deu haver tan sols diferències de transcripció, es tracta del mateix rafal.

Ens trobam davant l'àrab al-dai'a, que significa «la casa», i que a Mallorca ha deixat una abundant descendència (Deià, Sa Duaia, etc.)

ABDAMALHA Aquest nom apareix a un document de 1307, «alqueria vocatum abdamalha». Per les confrontes deduïm que limita amb terres d'Alaró i de Santa Maria. Josep Capó identifica aquesta alqueria àrab amb s'Arboçar. De tota manera la multitud de fragmentacions de la propietat dificulta establir amb exactitud la situació d'Abdamalha.

Es difícil establir la paraula àrab. Jaume Busquets interpreta el topònim com «servent de Déu», però és poc probable, per ventura té qualche relació amb un topònim com Binimala (Artà, Alaró, Selva, etc.)

ABDEHEM Apareix amb diferents formes: alqueria Al-dahen, rafal Atdehen, raal Abdehen. És clara la presència de l'article àrab, i el nom dai'a «es llogaret», «les cases», etc.

En la meua opinió Abdehen/Abdah es trobava a la sortida de la vall de Coanegra, vorejant el camí de Coanegra a l'església.

ABRASSIM ALFELUZ Es tracta d'una de les alqueries més importants de Coanegra, de límits imprecisos, però de tota manera ubicables a la part més exterior de la vall, i encara més exactament entre Es Cabàs, el camí que va a Bunyola i el camí de Coanegra a Ciutat.

El primer document és de 1240, però apareix a molta altra documentació, amb formes diferents: Alfelug, Abrasim Alfelug, Alfolug, Alfaluz, Abraham Alfach, Abrasim Alfaluz, Abrasim Alfaluz, Abrasin Alfaluz, etc.

El primer element no ofereix dubtes, es tracta del nom personal «Ibrahim». El segon element ja no és tan clar. Crida l'atenció la forma «Abraham Alfach», que provendria

de l'àrab **fakk** (plural **fukuk**) que significa «gargamella», «boca d'un riu». Això coincidiria amb la situació d'aquesta alqueria a l'entrada de la vall de Coanegra, quan encara el comellar no s'ha estret.

El Paborde Jaume és clar «Abrassim Alfaluz hoy Cavàs». De tota manera les escriptures diferencien l'alqueria Abrassim Alfaluz del Raal Cauhas. Potser la part més plana i acostada al torrent seria l'alqueria, i la part més afeerrada a la muntanya seria el rafal.

ADON Apareix el 1249. Sembla una variant de Abdah/Abdehem. Com el topònim Ador, una vila de l'horta de Gandia, que ve de **ad-dor**, «les cases».

Pens que Abdah/ Abdehen /Adon, «les cases», es pot referir més específicament a «les cases de Coanegra», el lloc on els catalans també hi situaren el petit nucli poblacional (molt esmentat el s. XV com a poble de Coanegra), amb plaça (que apareix a moltes confrontes), prop del camí de Coanegra a l'església.

ALBIAR Les alqueries del camí d'Inca cap al sud estan molt més ben delimitades que les alqueries del peu de la muntanya. Són les alqueries que la primera documentació catalana situa a Canarossa, mentre que les del camí d'Inca en amunt són de Coanegra. Les parcel·lacions no hi són tan freqüents, i les unitats agrícoles àrabs mantenen el seu perfil d'una manera més definida. Els horts i molins de Coanegra fan pas a terres cerealeres i ramaderes, amb unes majors unitats d'explotació, i amb unes confrontes molt més estables i precises.

El Paborde Jaume transcriu un document de 146 on ja hi trobam la forma Albiar. L'etimologia és clara, ve de l'àrab **bi'r** (plural **bi'ar**) que significa «el pou», per tant **al-bi'ar** «els pous».

L'alqueria estava situada entre la cavalleria, el camí d'Inca, Arreongat i Consell. Es tracta de la finca que després s'anomenaria (en el s. XIV) Terrades. Qualsevol que coneixi un poc la zona sap que els pous hi són presents i abundants.

ALCAHEN Es tracta d'un topònim sols esmentat el 1251. Es podria tractar d'un error per Aldahen. A Terol hi ha Alcaine i a Petra hi ha Son Alcaines. Ara per ara no puc saber res més d'aquest nom.

ARROENGAT Apareix amb les formes Arroenjat, Roenyaz, Arreongat i Arroengat. Sembla ésser l'article àrab més un substantiu, que ara no podem precisar.

FORN - PASTISSERIA

BOVER

CA'N BLANCO

Carrer Llarg, 58
Tel. 62 00 52

fusteria

Bartomeu Canyelles Rubí

**TREBALLS DE FUSTERIA
EN GENERAL**

Bernat de Sta. Eugènia, 86 - Tel. 62 00 80

*Això és el que queda
de Ca'n Quart.*

Però si l'etimologia del nom és obscura, no passa el mateix amb la identificació de l'alqueria. Avui la vella Arroengat islàmica és Buc (o el Pla de Buc), i això ha estat així des de finals del XIII ençà. Els seus límits estan definits per Maüia (camí dets Estancassangs), Albiar, el camí de Canarossa (carretera de Sencelles) i terres de Guillem Fi-

guera, d'en Sallent, de Ramon Guàrdia, etc. (terres del Torrent Fals actual i altres de Santa Eugènia).

L'alqueria devia tenir les seves cases prop de la confluència entre el camí de Canarossa i el de Santa Maria. Possiblement al lloc dit Can Quart.

Mateu Morro.

JA TENIM LA TARDOR I L'HIVERN

A

BOUTIQUE

NOVA GENT

SANTA MARIA

Tenim les darreres marques d'importació:

* COOKAI
* SAPAN

* DISSABTES HORABAIXA OBERT
* CADA DEU DIES, RENOVACIÓ D'EXISTÈNCIES

Bernat de Santa Eugènia, 87

JOVENTUT

GABRIEL ORDINES, DEL POTOSÍ A LA TERRA DE FOC

Tothom pot practicar l'excursionisme, emperò les persones són pereroses i conformistes, el sibirisme és força agradable. En Gabriel Ordines, és una clara excepció, és un afeccionat a l'excursionisme de muntanya, i la Serra de Tramuntana mallorquina li vé petita, ha estat als Pirineus, als Alps europeus i fa poc als Andes Sudamericans.

En Biel ens ha contat l'expedició que amb un company realitzà per diversos països sudamericans, amb un objectiu clar: practicar el ciclisme de muntanya i efectuar l'ascensió al puig Huayna-Potosí de 6.096 metres a Bolívia, i el Chacaltaya de 5.300 metres. Sens dubte és el santamari que ha estat més amunt, més aprop del cel.

Partiren cap a Bons Aires, via Madrid. L'equipatge, una bicicleta de muntanya i una motxilla, però per motius d'avaries a l'avió d'una companyia sudamericana hagueren d'esperar 3 dies a Madrid —això sí instal·lats a un bon hotel—. Llavors emprenen marxa cap a Bolívia en avió i després es desplaçaren amb un autocar mig esbucat, ple de gent, brutíssim i circulant per camins plens de clots i sense asfaltar. «A la Paz, capital de Bolívia sols hi arriben dos camins asfaltats».

Ja damunt les bicicletes, són l'atracció dels nadius, allà no hi ha bicicletes i molt menys de muntanya, és una ciutat amb molts de cotxes. «Tothom mos mirava i mos aturaven per comprar-les, un que pareixia d'un diari mos va demanar per fer-mos una foto».

Les bicicletes serviran per fer les aproximacions als putxos. Aquestes bicicletes estan fabricades

Part superior de la vessant Est del Huayna Potosí. Per la ruta marcada amb la lletra C va pujar en Biel.

aposta per anar per muntanya, encara que per les muntanyes de Mallorca no sien molt apropiades ja que els camins de la Serra són molt difícils, malgrat aquestes bicicletes molt reforçades que pesen més que les normals i tinguin quinze marxes per molts de llocs no s'hi pot anar.

«Teníem un mapa del país que mos marcava pobles que en realitat eren casetes, en les quals hi vivien els vigilants de les preses de les centrals hidroelèctriques. Tanta sort que ens deixaren un racó per dormir i ens vengueren un parell de llaunes de sardines.»

«Quan ja ets a un puig que vols pujar, i estàs a molts de metres d'altitud, a

uns 4 ò 5 mil metres, pots patir d'adversitats d'adaptar-te a la pressió atmosfèrica, és el mal d'altura, sents mal de cap, nàusees, vòmits, etc. per aclimatar-se s'ha de pujar i baixar, per lentament avesar-se a les pressions baixes, i a una menor presència d'oxigen a l'aire.»

«L'ascensió al puig va ser bastant fàcil, llevat dels darrers metres, que ens havien d'aturar cada 30 metres que pujàvem i collírem un mal de cap molt fort. La via que triàrem per pujar al Potosí, més que difícil era perillosa, és allò de què vas per una cresta de gel, que amb el piolet i els grampons és fàcil d'anar, però perillós».

«Aquestes aclimatacions quan ascendeixes són necessàries, perquè nosaltres estam avesats a viure quasi al nivell del mar i no toleram pressions com les que hi havia a 6.000 metres d'altitud, pensem que quan botam de Lluc que està a uns 500 metres ja se mos tapen les orelles».

El proper objectiu d'aquests aventurers va ser pujar al Machu Pichu pel famós camí de l'Inca, sense gaire dificultats més que una de les bicicletes espanyades pugen al puig de més bon accés.

«Al llarg del camí de l'Inca hi trobes llocs on pots menjar i jeure per menys de dues-centes pessetes... entrarem a una d'aquestes

cases d'aprop del camí —que eren com un estable— i ens assegurarem, i sense demanar res ens dugueren dos plats de menjar, i ens ho menjàrem, també en fixàrem que dins la cuina estava ple de rates, que jugaven i truiaven, crec que eren domèstiques, de tota manera no varen saber que havíem menjat ni tampoc ho demanàrem».

En Biel diu que el passatge d'avió fins a Sudamèrica és el més car, ja que l'estada és molt barata —calcula que el nivell de vida d'allà és unes deu vegades més baix, amb cent pessetes se dina i sopa ben bé, i per cent un jou a un bon llit—. Es gastaren molt més de la meitat sols en avió.

Una volta complida l'expedició pels Andes i per allò de les noses, veneren les dues bicicletes a un negociant peruà per un bon preu, i es dirigiren al Rio Azul on hi ha les Catarates de Iguazú, les més grosses del món i més belles, a un punt on les aigües separen a tres països: Brasil, Argentina i Paraguai.

«A Sudamèrica hi ha una gran diferència entre els països rics i els pobres, o més ben dit països no tan pobres com els més pobres, els més poderosos són Argentina, Brasil i Uruguai».

El final d'un viatge a Sudamèrica ha d'esser a la Patagònia, és a dir, al sud de Sudamèrica. La Terra de Foc és on hi ha la ciutat situada més al Sud del Pla-

neta, «allà les temperatures són molt baixes, quasi bé cada dia feia una nevadeta».

«Vérem forts contrastes de vegetació i clima, per exemple botant del Puig Potosí a Bolívia, vérem com de zones desèrtiques i en qüestió de quilòmetres passaven a selva intensa i espessa».

En Biel i el seu company visqueren una intensa aventura per diversos països sudamericans: Bolívia, Perú i Argentina, veren la

misèria de la gent, una altra cultura i forma de vida, tota una experiència de més d'un mes de durada, però en Biel és un excursionista nat, amb força i afany de descobrir noves muntanyes, quin serà el seu proper destí?

L'excursionisme i el muntanyisme són un esport que demana molta preparació, i en Biel es prepara sovint amb la bicicleta de corredor, a més a més, des de fa uns anys és el Secretari del Grup Excursionista de Ma-

llorca, i el trobareu tots els capvespres a la seu del GEM al carrer Impremta, 1 de Palma.

L'excursionisme és molt més que un esport. És esport perquè per practicar-lo és gairebé imprescindible una preparació física, és necessari saber mesurar les forces, són setmanes o mesos d'expedicions en condicions moltes vegades dificultoses.

L'excursionisme també precisa de la tècnica de l'orientació i de l'instint. Es sol practicar en grup, en tot allò que comporta la paraula grup d'aproximació humana i relació profunda, emperò es significà molt per l'aproximació respectuosa de l'home a la natura, o millor encara la integració de l'home dins el medi natural en harmonia.

Viure dins la natura i partir les seves aspreses i gaudir els seus avantatges. Precisament és l'excursionisme que ens porta a les muntanyes, però no a cercar el que fórem o serem, sinó el que som ara com l'ocell que canta o l'aigua que corr.

En Biel Ordines, un excursionista, fort però sobretot amunt de la natura, de les muntanyes, que són la seva passió, el seu orgull... la Serra de Tramuntana, els Pirineus, els Alps, els Andes, demà qui sap, pentura algun dia serà el primer santamarier que trepitjarà el cim més alt del món: l'Everest. Aquest dia sí que estarà prop del cel.

Pere Calafat.

Joan i Maria

PERRUQUERS

Antoni Gelabert, 18 - Tel. 62 06 81
Descompte Carnet Jove

CAIXA DE PENSIONS

"la Caixa"

CICLISME**ACTUALITAT DEL C.U.C.**

Durant l'estiu el Club Unió Ciclista Santa Maria - Consport ha seguit desenvolupant les seves activitats habituals, destacant en el pla esportiu l'esplèndida campanya realitzada pel corredor Antoni Abraham dins la categoria de juvenils a on, demostrant estar en bona forma, ha guanyat diverses carreres arreu de l'illa. A l'ordre intern la principal notícia és la dimissió del tresorer Llorenç Sans, que segons la versió oficial del club i d'ell mateix ha deixat el seu càrrec per les dificultats que tenia de compaginar-lo amb altres activitats. Efectivament, aquesta pot ser una de les causes, però a la versió real n'hi hauríem d'afegir d'altres, tot i que no hi entrarem perquè no val la pena. Mentres tant el seu lloc serà ocupat provisionalment i probablement fins a les properes eleccions per Antoni Borràs.

Un altre tema digne de comentar és la manca de resposta oficial per part de l'Ajuntament a l'escrit presentat pel Club ja fa un grapat de mesos interessant-se pel tema de la voltadora i altres. Tots sabem i ja ho comentàvem al darrer número de «Coanegra» que les peticions del Club varen ser rebutjades, però no d'una manera expressa per part del Municipi. A no ser que, veient publicada la notícia a la nostra revista, els responsables municipals hagin considerat que ja no feia falta contestar. En aquest cas seria com si atorgassin a la nostra publicació el caràcter d'òrgan

oficial de la Casa de la Vila. Qui ho havia de dir! Una possible interpretació és que l'única cosa que interessa a l'Ajuntament és que el C.U.C. organitzi qualche carrera per sortir del pas i acabar d'omplir el programa de les festes. De la resta en passen olímpicament. Deu ser perquè els ciclistes no tenen el pes social-electoral d'altres sectors.

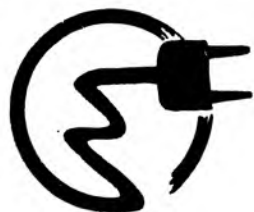
CARRERA

Amb motiu de les passades festes de Santa Maria del Camí es celebrà, tal i com estava programat, una carrera a través d'un circuit urbà per la nostra vila per a alevins i cadets. En aquesta darrera categoria hi va haver absències importants perquè va coincidir amb la celebració del Campionat d'Espanya a on, per cert, hi participà en Ros del C.U.C. - Consport. L'únic incident remarcable va ser una caiguda, afortunadament sense conseqüències greus, vora la línia d'arribada quan s'estava disputant l'sprint. El corredor local Garau es va mostrar especialment combatiu i provà de sortir del pilot en diverses ocasions sense que l'acompanyàs la sort. Classificacions:

Alevins: 1) Neira, 2) Vives, 3) Gomila, 9) Antoni Garau (C.U.C.-Consport), 12) Ensenyat (C.U.C.-Consport).

Cadets: 1) Crespí, 2) Rosselló, 3) Serra.

J.S.M.

JOAN FORTEZA CAMPINS

Instal·lacions elèctriques
xarxes de baixa tensió
bombes submergides

Carrer Bartomeu Pasqual, 4 A - Tel. 62 09 39

LLORENÇ SANS

Reis Catòlics, 59 4.ª - 1.ª

Telèfon 24 68.74

Palma de Mallorca

Instal·lacions - Pressuposts
Reparacions

Instal·lacions BOMBES
SUMERGIDES

Carrer Casasnovas, 21

Telèfon 62 06 02

Santa Maria del Camí

FUTBOL

PRESENTACIÓ DEL C.E. SANTA MARIA

Equip amateur de 3ª regional.

Per tercer any consecutiu, els components del C.D. Santa Maria de futbol, encapçalats pel seu President en Toni Noguera, directius i la totalitat de les plantilles que componen el club, davant una cinquantena d'aficionats, el passat dia dasset de Setembre, es varen presentar oficialment. Com ja és habitual, el president presenta les plantilles per donar pas a un petit sarau, a on tothom va poder menjar coca i beure un bon tassó de vi.

La cerimònia va començar amb un partit de futbol, en el qual jugaven els equips de la Salle i Santa Maria, corresponent a categoria Regional, i en el qual va guanyar l'equip local per un clar dos a zero. Seguidament es va donar la relació de noms dels components de totes les plantilles i un breu discurs donant les gràcies als assistents i donar una idea del que vol fer el club la propera temporada que és a punt de començar.

Aquest any es destaca la desaparició d'un dels dos equips benjamins que hi havia l'any passat, per poder fer una millor selecció dels jugadors i d'aquesta manera potenciar el que formarà un sol equip. També es va fer sebre que l'equip d'empreses desapareix i es junta amb l'equip Amateur, pel mateix motiu. L'entrenador d'aquest equip, en Juan Sedeño, ha passat a ser el del primer equip del poble.

Es mantenen els equips Infantil i Juvenil, mantenint les mateixes aspiracions de sempre pel primer, i destacar l'evident enfat i preocupació que mostrarà el president amb la plantilla Juvenil. Recordam el desastre que va esser la temporada passada i que va fer dimitir a l'entrenador i tots els problemes que va dur aquest equip. El president, va dir que les coces no es donaven a fora del camp ni sense balon, les coces es donaven amb el joc, i que el primer que es desmadràs no jugaria amb el Santa Maria. A totes aquestes paraules va respondre l'afició amb un fort aplaudiment. Una data curiosa i que demostra tots aquests fets, és que ja aquest any i sense haver començat la temporada, ja ha dimitit el seu primer entrenador en Pep Martínez, segons ell, perquè no es pot fer una feina seriosa, ja que hi ha components de la plantilla que són molt irresponsables, contagien els demés i no es pot fer res. Esperem que les paraules del president no s'hagin de dur a la pràctica.

Respecte a l'equip amateur, aquest any i després d'haver vist el que han fet durant tota la pretemporada, podem afirmar que si bé no es puja de categoria, aquest equip pot fer un gran paper a la propera lliga. La totalitat de la plantilla, (cosa que no s'havia vist mai a Santa Maria), està sopor-

tant uns entrenaments molt durs, ha jugat sis partits amb equips de superior categoria i iguals a la seva i no n'ha perdut cap. Quasibé tothom assisteix als entrenaments i hi ha una il·lusió fora del comú en aquest equip, per la categoria que està i tenint en compte que ningú cobra ni un duro. Es sacrifiquen molt i continuadament, i no creim haver d'esperar massa per poder veure els primers resultats, que ben segur seran del tot positius.

Es va comunicar igualment, que s'havia aprovat per part de l'ajuntament arreglar el pis del camp per poder jugar millor. Degut al mal temps no ho havien pogut fer, però que era cosa de dies. També es recordà que per final d'any la nova instal·lació elèctrica i segons promesa del Batle al darrer dinar de Temporada estaria llesta. Després es donà pas al refresc a on tots poguérem berenar d'allò millor.

Comença una nova temporada, concretament la tercera formada per aquesta directiva. Esperem que la feina feta sigui del tot positiva. Falten detalls per resoldre perquè així sigui, però pareix que la cosa va per bon camí. Ara falta que no es rompi tot per falta de continuïtat. Directius, jugadors, aficionats podem fer entre tots que així sigui.

cafeteria - bar Comerç

local climatitzat
gelats - refrescs - tapes
un local ample i confortable per a tots

Plaça dels Hostals, 27 - 29 - Tel. 62 00 29

S'avenc

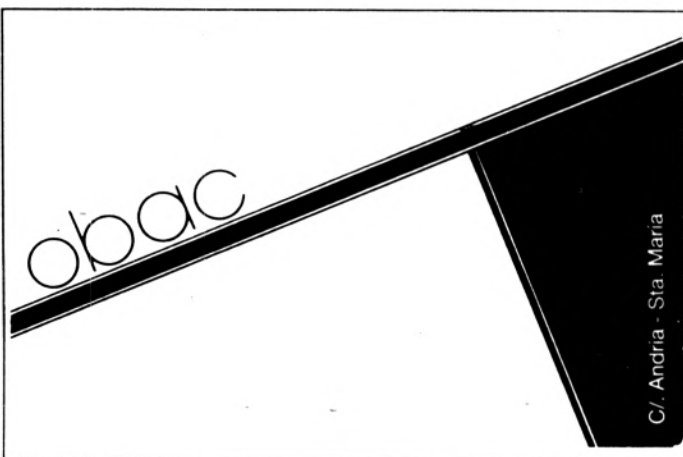
Plaça d'els Hostals, 22
Tel. 62 09 38

SANTA MARIA DEL CAMÍ

CONFECCIONS

VICÈ

MODA JOVE

ESTUDIS MIQUEL SALOM

Reportatges
Estudis
Carnets
TV - VIDEO - AUDIO

Plaça dels Hostals, 57

Tel. 62 04 50

CONSPORT

AUXILIAR CONSTRUCCIÓ

PISCINES - TENNIS - XALETES - SAUNES - COMPLEMENTS

Mateu Juan Matas

DIRECTOR

Barceló i Combis, 10

Telèfon 46 52 11

PALMA DE MALLORCA

ESCAPULONS

GUILLEM COLOMAR

CADA DIUMENGE A SA PLAÇA

ES DORMIT

DEMATÍ,
HORA DE
BERENAR

AMB UN DESPERTADOR, NO
TORNARÀ A PASSAR...

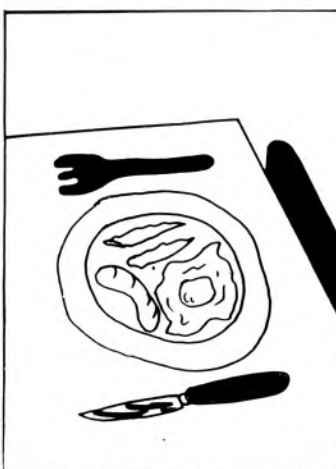
AL VESPRE....

A ON VAS? NO VEUS QUE ERA
ES TELÈFON QUE HA
SONAT?

MÉS TARD

F. P. P.

ENTRE FOGONS

FIDEUÀ

Na Maria Antònia Ferrer ens ha duit aquest plat típic del país Valencià, més concretament es fa a la zona de La Marina d'Alacant.

Ingredients per a 4 persones:

- 4 gambes grosses
- 4 cigales grosses
- 2 tallades d'emperador
- 1 sípia
- 1/2 kg. de musclos
- 1/4 kg. de copinyes
- 400 grs. de fideus perla
- 1 xícara de tomàtiga capolada
- 1 xícara d'oli
- 2 alls
- pebre vermell dolç
- 1 sobre de salsafrà

Preparació:

S'obren es musclos i ses copinyes amb un poc d'aigua, i després guardam es brou. Dins una paella se posa s'oli i se sofregeixen s'emperador i sa sípia, fets a trossos, ses

gambes, ses cigales, es musclos i ses copinyes, quan està mig sofregit s'hi afegeixen els alls tallats ben petits i sa tomàtiga. Quan tot està ben sofregit se tira es brou que han fet es musclos i ses copinyes i s'afegeix s'aigua que faci falta fins que sa paella sigui ben plena. Quan bull s'aigua se posen ses espècies i quan s'aigua ha minvat fins a n'es clau de ses anses de sa paella hi podem tirar es fideus.

M.C.

APUNTS AMB PUNTA

REFLEXIONS OLOROSES

Les vetlades d'estiu a Santa Maria conviden a disfrutar d'un bon sopar a la terrassa o al corral, prenint la fresca després de la calorada de les hores de sol. Però un any més, per desgràcia, els habitants del sector més occidental de la nostra vila no hem pogut disfrutar a plaer d'aquest gaudi. Resulta que, a poc que els vents no bufin propicis, una pudor de pollastre processat fa impossible el projecte. No és qüestió d'envestir un bon plat de trempó, per exemple, sense saber si t'estàs menjant aquesta deliciosa i tradicional ensalada mallorquina o un pollastre bullit de fa un mes.

Per sort, els enamorats ja no segueixen l'ancestral costum de sortir al jardí a contemplar la lluna. Si fos així, els conquistadors ben segur que no es menjarien un «rosco», perquè no seria possible deixar caure un tendre «l'estim» a cau d'orella mentre l'estimada respira els detritus de la merda d'aviram.

I dormir? Perquè això sí que encara s'usa... Doncs bé; dormir és una missió impossible si no tens el nas embossat. No queda més remei que posar-se bé amb Déu i triar: o deixar obertes les finestres per a que entri l'aire fresc i asfixiar-te de pudor, o deixar-les tancades i asfixiar-te de calor.

Mentres tant, germans, un consell d'amic: respira per la boca. Pensar que el municipi arribi a ocupar-se del tema és pura fantasia.

J.S.M.

CRIDA

Tots els éssers humans neixen lliures i iguals en dignitat i drets.

Aquesta és la promesa històrica de la Declaració Universal de Drets Humans.

Nosaltres, els sotassignats, afegim els nostres noms a aquesta gran declaració, demanant que sia respectada per tots els Estats del món.

A MOLTS DE PAÏSOS fins i tot es nega el dret a intervenir a favor dels drets humans. Mils de persones han estat empresonades i torturades per demanar i exercitar els seus drets. Moltes han desaparegut o han perdut la vida.

AQUESTS ABUSOS HAN D'ACABAR. Demanam a tots els Estats que ratifiquin els tractats internacionals de drets humans, que adaptin les seves legislacions i pràctiques a aquests textos, i que actuïn per a protegir els drets humans a tot el món.

EN NOM DE LES VÍCTIMES que han estat detingudes i callades, feim una crida a cada un dels Estats i a les Nacions Unides per a que protegeixin a totes les persones onsevuella es trobin, i que aixequin la seva veu en defensa dels Drets Humans.

Firma:

Nom: .....

DNI: .....

Poble: .....

Al 1988 es compleix el 40 aniversari de la Declaració Universal de Drets Humans de la ONU. Aquests principis encara són un somni.

Envia aquesta Crida a C/Sant Miquel, 26-Desp. B - Palma de Mallorca

AMNISTIA

INTERNACIONAL